

MKR-SAK 25/02: DEN NORSKE KIRKES MIDTØSTEN-STRATEGI**Saksbehandler: Hans Morten Haugen****Dokumenter:**

- Uttalelse fra World Conference on Religion and Peace fra 10.04.02 (*vedlagt*)
- Rapport fra solidaritetsbesøk til Jerusalem og ELCJ 23.-27. mars 2002 (*sendt ut*)
- Midtøsten-semiar: Kirkene dag – i Jerusalem, Israel og de palestinske selvstyreområdene v/Ole Chr. Kvarme (*sendt ut*)
- Nytt fra biskop Munib Younan (*sendt ut*)
- Midtøsten-strategi, vedtatt i september 1998 (*vedlagt*)
- Mellomkirkelig råds Midtøsten-strategi 1998-2001 – erfaringer og utfordringer (*vedlagt*)
- Utdrag av "Proposed Framework for the Ecumenical Accompaniment Programme EAPPI (*vedlagt*)
- Situasjonen i Midt-Østen – Kirkens Nødhjelps posisjon og engasjement (*vedlagt*)

Det sendes ikke ut på nytt bakgrunninformasjon som ble sendt til sak 08/02, men vi legger ved strategien og rapporten på nytt. EAPPI ble også diskutert på MKR/AU-møtet den 19.mars.

Seminaret "De kristne i Midtøsten: Ofre, brobyggere og fredsskapere – Norske kirkers rolle" som ble holdt den 13.februar hos Kirkens Nødhjelp var fruktbart for å bringe sammen flere kirkelige miljøer som arbeider med Midt-Østen. Det var en relativt svak deltakelse fra frikirkene (to var invitert som innledere), og også Bibelselskapet var etterlyst. Sekretariatet er det som en økumenisk utfordring å styrke den norske samtalen med andre kirkesamfunn om vårt arbeid i forhold til kirkene i Midt-Østen.

I etterkant er det etablert en arbeidsdeling i forhold til EAPPI, hvor Kirkens Nødhjelp har hovedansvaret, med medvirkning fra Mellomkirkelig råd og Delta Internasjonalt. Den internasjonale KFUK-KFUM-bevegelsen har valgt å samarbeide tett med Kirkenes Verdensråd, og det er derfor naturlig at det samme samarbeidet utvikler seg i Norge. For øvrig ser det ut som om arbeidet i Kirkenes Verdensråd fortsatt ligger etter de ambisiøse planene som er skissert. I Norge har det blitt en del oppmerksomhet om saken i etterkant av hovedoppslaget i Vårt Land. Det er et særlig ønske om å rekruttere prester fra Den norske kirke. Kirkens Nødhjelp reiser på en

delegasjonsreise 21.-30.april. Det er ønskelig at en kort rapport fra denne reisen kan formidles under MKR-møtet.

Etableringen av betydelig tettere kontakt mellom kirkelederne i Jerusalem, samt prosessen for å etablere Jerusalem Ecumenical Centre, er av de mer gledelige hendelsene den siste tiden. Jerusalem Ecumenical Centre er også tenkt å fungere som et vertskontor for EAPPI. Fra kirkelederne blir det bekreftet at de ser positivt på at Augusta Victoria-sykehuset kan huse et slikt vertskontor i sine bygninger. Videre kan Jerusalem Ecumenical Centre fungere MECC-kontor i Jerusalem, et arbeid som nå aktivt støttes fra Kirkenes Verdensråd.

Mellomkirkelig råd har understreket overfor Det mosaiske trossamfunn i Oslo at vi er meget bekymret for den tiltakende antisemittismen som er rapportert i etterkant av Sharons krigserklæring. Dette er blitt mottatt med takknemlighet. Deltakelse under en minnehøytidelighet etter holocaustofrene den 9.april var én anledning til dette. Sekretariatet har også bidratt til å rette opp uheldige framstillinger av kirkelig engasjement for å fordømme overgrep mot internasjonal humanitær rett og menneskerettighetene. Særlig aktuelt er Oslo biskops håndtering av de antisemittiske parolene som var synlige under første del av demonstrasjonen utenfor Stortinget 6.april.

Et videre arbeid for brobygging i det norske kirkelandskapet er oppgaver som ikke kan ivaretas av Mellomkirkelig råd alene. Det er også viktig at vi får kontakt med andre kirkelige miljøer som tradisjonelt ikke har arbeidet innenfor økumeniske sammenhenger. Norges Kristne Råd ønsker nå å prioritere en revitalisering av Norsk Økumenisk Komite for Midtøsten (NØKMØ).

Til slutt kan det kort nevnes at Mellomkirkelig råd, i samarbeid med Helsingforskomiteen og i tett dialog med Kirkens Nødhjelp, vil presentere for Utenriksdepartementet en søknad om støtte til en delegasjonsreise til den nordlige delen av Midt-Østen (Syria og Tyrkia) for å videreføre vårt engasjement i denne regionen, gi støtte til kirkene og legge til rette for at Kirkens Nødhjelp kan få mer informasjon om mulige prosjekter.

Det er sannsynlig at denne reisen vil skje tidlig neste år, og dermed involvere det nye Rådet.

Resten av saksframlegget bygger i all hovedsak på framlegget som ble sendt ut til sak 08/02.

Denne saken legges fram som en prosesssak. Det legges ikke opp til at rådet skal fatte vedtak om strategi i dette møtet, men ha en begynnende drøfting av hva som bør være Mellomkirkelig råds rolle og oppgave i den nåværende situasjon. Drøftingen skjer på bakgrunn av kunnskaper om hva som har vært gjort fra rådets side de siste 3-4 år, og på bakgrunn av kunnskaper om de aktuelle økumeniske initiativ som er tatt, blant annet av kirkene i regionen i samarbeid med Kirkenes Verdensråd.

Den vedlagte rapporten om rådets involvering legger vekt på å gi informasjon om hvilke tiltak og initiativ rådet har tatt eller vært deltaker i som ledd i implementeringen av den strategiplan som ble vedtatt i september 1998. Det pekes i den forbindelse kort på hvordan enkelte trekk er blitt tydeliggjort og forsterket. Ett av rådets oppgaver blir å drøfte hvordan disse endringene i bildet utfordrer Mellomkirkelig råds strategi, og å starte identifiseringen av framtidig tyngdepunkt og

prioriteringer. Drøftingen bør søke å tydeliggjøre hva rådet anser som sin særskilte oppgave, og hvilke engasjement og oppgaver vi kan delta i sammen med andre aktører - nasjonalt og internasjonalt.

Når saken legges fram for rådet på dette tidspunkt, er det naturlig nok ikke minst på bakgrunn av den dramatiske forverrede situasjonen som voldsutøvelsen, den fiendtlige retorikken mellom partene og mangel på forhandling- og fredsprosess representerer. Den lokale palestinske kirke roper til oss med tyngde at vi må arbeide for å fjerne årsaken til dagens situasjon; den israelske okkupasjonen av palestinsk land. Som en følge av denne tydeliggjøring av politiske realiteter har det skjedd en skjerping av de ulike holdninger i opinionen både i Norge og internasjonalt, både blant kristne og utenfor kristenheten. Stadig flere omtaler den israelske politikken som en okkupasjonspolitikk, og kravet om en snarlig opprettelse av en palestinsk stat vokser raskt. Samtidig blir stadig flere klar over de meget store vanskelighetene som er forbundet med å stagge den blinde voldsutøvelsen fra grupper innen den palestinske befolkning.

Kontakten til de palestinske kirkene har vokst betydelig. Deres evne til å kommunisere med slike kirker som vår har endret seg drastisk. De er ikke lenger anonyme og glemt, men har delvis høy medieprofil og kompetanse. Den norske kirke har selv vært sentral i mye av det kontaktarbeidet som har foregått. Hva betyr denne situasjonen for norske kirkers engasjement og fokus? For Mellomkirkelig råds rolle?

Mellomkirkelig råd har hatt flere aktører i arbeid på ulike arenaer. Det har vært et tydelig fokus på de palestinske kirkenes situasjon i Betlehem gjennom Borg biskops Betlehem 2000- engasjement i samarbeid med Utenriksdepartementet. Et annet fokus er Trond Bakkevigs arbeid med religiøse ledere omkring det vanskelige Jerusalemsspørsmålet. Et tredje fokus er arbeidet gjennom Stiftelsen Oljeberget med å sikre eiendommen på Oljeberget i Øst-Jerusalem hvor Augusta Victoria Sykehuset ligger, fra uønsket salg, og til beste for palestinske kristne interesser på lengre sikt.

KISP har i en offentlig uttalelse lagt et spesielt ansvar på den israelske regjering som den sterke part for å vise tilbakeholdenhet i bruk av voldelige midler, og for få i gang fredssamtaler. Mellomkirkelig råd har dessuten i en uttalelse insistert på at Jerusalem må være en åpen by for alle som søker tilbedelse og bønn der. Ingenting av dette er gått upåaktet hen, og rådet har fått både ris og ros for denne siden av sitt engasjement.

Den negative utviklingen av situasjonen i Midtøsten har selvsagt påvirket de internasjonale økumeniske organisasjonene og deres engasjement. LVF har en sterk lojalitet til de palestinske kirkene gjennom sin medlemskirke i regionen, Evangelical Lutheran Church of Jordan og har engasjert seg meget aktivt diplomatisk i forbindelse med at denne kirkes personell og eiendom er blitt krenket. Kirkenes Verdensråd har gjennom sitt delegasjonsbesøk til Israel og de okkuperte palestinske områdene i juli 2002 og en internasjonal konsultasjon i Genève i august etablert en rekke initiativ for å knytte kirker tettere sammen i solidaritet med de palestinske kirkene. Det initiativet som har fått størst prioritet er Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel (EAPPI), som allerede er omtalt.

Et gledelig trekk er at Kirkens Nødhjelp har prioritert Midtøsten sterkere det siste året, bl.a. gjennom å opprette en egen Midtøsten-ansvarlig fra høsten 2001. Dette har skjedd også som følge av lang tids arbeid fra Mellomkirkelig råds side. Kirkens Nødhjelps arbeid skjer i tett kontakt med de øvrige protestantiske hjelpeorganisasjonene.

Forslag til vedtak:

- 1) *Mellomkirkelig råd takker for rapporten som beskriver MKRs engasjement og initiativ i Midtøsten, med forankring i Midtøsten-strategien. Rådet vil understreke viktigheten av den formidling av palestinske kirkers stemmer inn i norsk offentlighet som KISP og sekretariatet har bidratt til.*
- 2) *Mellomkirkelig råd ber om at det arbeides med en revisjon og oppdatering av denne strategien til MKRs møte 2. og 3.september.*
- 3) *Mellomkirkelig råd ønsker å ta del i arbeidet for å rekruttere norske deltakere til EAPPI, i samarbeid med Kirkens Nødhjelp som norsk koordineringsinstans.*

Religions for Peace in Middle East

A Statement of the Executive Committee World Conference on Religion and Peace (WCRP)

10 April 2002

The anguish of innocent suffering and the cries for peace with justice in the Holy Land have seized the hearts of people around the world. As representatives of the world's religions, we are united in rejecting terror, the intentional killing of innocent people, whether perpetrated by individuals or by states. We are also united in our conviction that both the Israeli and Palestinian peoples have the right to live in peace and security as neighbors. This can be realized through the creation of a Palestinian state and the recognition of the right of the state of Israel to exist, both states with secure, internationally recognized borders.

Therefore, we call first upon Israeli and Palestinian leaders to work together to immediately: end the recent military occupation of the Palestinian territories and reject and condemn all terrorism, and enter into a formal ceasefire and begin political negotiations aimed at the establishment of a just and durable peace.

Second, we note with gratitude the creative work of the member states of the Arab League in their recent proffering of a peace plan, which sets forth conditions for the establishment of a Palestinian state and normal relations with Israel. We encourage and support all relevant parties to work toward achieving the goals of this plan.

Third, we call upon the United Nations to take immediate steps necessary to create peace through mandates and instruments available to it.

Fourth, we call upon all states around the world to exercise their good offices in building and supporting conditions for peace and to desist from actions that could further exacerbate the conflict.

Fifth, we call specifically upon the United States to exercise peacemaking offices, with the vigor commensurate with its capacity, to ensure justice for both parties. We offer our encouragement for the success of the mission of US Secretary of State Colin Powell.

Political leaders must exercise primary roles in stopping all forms of violence and establishing a peace process for the peoples in the Holy Land. They need and deserve every support. But their roles, if essential, are not sufficient. Paralleling political contributions, undergirding, guiding, and supporting them, must also be the engagement of the profound civilizational legacies of the region. These legacies are the three Abrahamic religions: Islam, Christianity and Judaism. Far from necessarily being sources of division, these traditions must be grasped as major assets for peacemaking. Mobilizing these assets is both an urgent and long-term necessity.

In this regard, we commend the courageous leadership of our Jewish, Christian, and Muslim colleagues in the Holy Land, who first met in Alexandria, Egypt, in January of this year. They committed themselves to religious cooperation for peace with justice and to common living. We pledge ourselves in solidarity with their mission of peace, and call upon religious believers and men and women of good will around the world to support every step toward a just and sustainable peace.

Rapport nr. 07/02

Journalnr.: 98/77-36

Arkivkode: 515.34

Unntatt offentlighet § 6.1

**RAPPORT TIL BISPEMØTET OG MELLOMKIRKELIG RÅD
FRA SOLIDARITETSBEØK TIL JERUSALEM OG ELCJ
23. – 27. MARS 2002**

Etter henvendelse fra biskop Munib Younan foretok Borg biskop Ole Chr.M. Kvarme og generalsekretær i Mellomkirkelig Råd Stig Utne et solidaritetsbesøk til den palestinsk-lutherske kirke (Evangelical Lutheran Church of Jordan - ELCJ) og kirkene i Jerusalem i dagene 23. – 27. mars 2002.

Besøksprogrammet ble lagt av våre lutherske partnere og gjennomført med betydelig assistanse fra det norske representasjonskontoret til de palestinske myndigheter og dets leder Geir O. Pedersen, så vel som fra den norske ambassaden i Tel-Aviv ved Kari Bjørnsgaard. Lørdag var det besøk i Ramallah inklusive samtaler med president/formann Yasser Arafat, Palmesøndag besøk hos menighetene i Beit-Jala og Betlehem og mandag samtaler med kirkeledere i Jerusalem. I tillegg ble det gjennom Israels ambassade i Oslo arrangert et møte med viseutenriksminister Mikael Melkior.

Med den dramatiske forverring i situasjonen de siste ukene, var det vårt ønske å uttrykke solidaritet med våre kristne søsken, lytte til dem og bringe konkrete inntrykk hjem. Samtidig var det et mål for oss å følge opp konkrete prosjekter i samarbeidet mellom vår kirke og ELCJ samt å støtte opp om den positive økumeniske utviklingen som pågår mellom kirkene i Jerusalem.

I Ramallah – lørdag 24. mars

Med ankomst til det armenske Christmas Hotel i Øst-Jerusalem kl.05.00 lørdag morgen, fikk vi noen timers søvn før vi ble hentet kl.09.30 til møte med formann/president Yasser Arafat. Geir O. Pedersen stilte med to skuddsikre biler, og så kjørte vi - ikke den vanlige veien til Ramallah med mange sjekk-poster og lange køer, men den østlige veien gjennom de judeiske ødemarker som alle settlere benytter, og der kjøretøyer også er blitt utsatt for palestinske snikskytttere. Med vinterregnet som var falt, var de vanligvis gule og brune ødemarkene nå grønne og frodige, ennå med noen røde valmuer innimellom.

Det var stille denne morgen, og det gikk raskt til den første sjekk-posten som slapp oss inn i Ramallah-området. Én soldat stod med geværet klart, mens den andre sjekket ut med Geir O. Pedersen bilenes og personenes diplomatiske status. Noen hundre meter lenger fremme ble vi vinket gjennom nok en sjekk-post, og inne på palestinsk område ble vi tatt hånd om av en eskorte med to politibil og en militær jeep. Disse tok oss til det palestinske administrasjonssentrum. Sporene etter tanks og ødeleggelse på husene var tydelige, og den ene veggen på den ene vingen av administrasjonssenteret hadde utbrente vindu og viste tegn på rakett-angrep. Likevel er dette et vakkert og storslått senter bygget i lys sandsten – ikke ulikt regjeringsbyggene nær Knesset i Jerusalem.

Møtet med Arafat

fant sted mens forhandlingene med Zinni om en våpenhvile gikk på høygir. Ikke desto mindre tok Arafat seg tid til å møte oss og etter oss en gruppe med 30 representanter for den italienske fredsbevegelse – de kom med en freds-ild som de dagen etter ville bringe til Jerusalem og til Palmesøndagsprosjonen over Oljeberget.

På tross av den faktiske situasjonen og etter noen få timers søvn virket Arafat likevel opplagt og i god form. Ettersom samtalen skred frem, kom også humøret og latteren. I samtalen hadde han med seg dr. Emil Jarjoui: medlem av PLO's eksekutivkomite med ansvar for forholdet til kirkene og én av dem som var med i det religiøse toppmøtet i Alexandria i januar. I tillegg var to andre rådgivere med, og i løpet av samtalen sluttet også Nabil Shat seg til oss.

Fra vår side orienterte jeg om samarbeidet mellom Den norske kirke/Borg og ELCJ, om kontaktene med kirkene i Jerusalem og Betlehem og om bønnevaken som har gått ett år. Den følgende samtalen fokuserte dels på kirkene og deres fremtid i en palestinsk stat, dels på konfliktsituasjonen og den tapte fredsprosess, dels på dialogen mellom jødiske, kristne og muslimske religiøse ledere som kom i gang i Alexandria i slutten av januar.

I forlengelsen av samarbeidet mellom vår kirke og ELCJ understreket vi vår støtte til kirkenes bidrag til den palestinske nasjonsbygging, blant annet gjennom de kristne skoler og undervisningsinstitusjoner, sykehus, diakoni og tiltak for å utvikle næringsliv og arbeidsplasser. Arafat bekreftet selv den store vekt han legger på kirkenes plass i det palestinske folk, og dr. Jarjoui fremhevet at Arafat er den eneste leder som hvert år feirer julenattsmesse med de kristne. Vi beklaget at israelerne sist jul hindret ham i å delta i julenattsmessen i Betlehem og slik uttrykke den viktige sameksistens mellom muslimer og kristne.

Med støtte til kirkenes ikke-voldslinje tok vi opp det vanskelige spørsmål om de palestinske voldsytringer. Arafat og hans medarbeidere understreket at presidenten – også på arabisk – har fordømt og fordømmer de palestinske selvmordsaksjonene og arbeider for å stoppe voldsbølgen. Men han fremhevet at det viktige nå er å legge press på israelerne og amerikanerne for å få gjennomført Tenet- og Mitchell-planene, for å få slutt på de israelske overgrep mot befolkningen og okkupasjonen av palestinsk land.

Når det gjaldt Alexandria-dialogen mellom jødiske, kristne og muslimske religiøse ledere, gav Arafat en uforbeholden støtte til Alexandria-erklæringen (se vedlegg). Vi orienterte også om den økonomiske støtte som er gitt og gis til denne prosess fra norsk side og fra Den norske kirke, og Arafat gjentok behovet for å mobilisere til sameksistens. Samtalen med Arafat ble avsluttet med gode hilsener til statsminister Kjell Magne Bondevik, og han overrakte oss en perlemorsgjenstand fra Betlehem 2000 – med motiv fra fødselsscenen i grotten i Betlehem og fra Jesu siste måltid med sine disipler.

Lutheran Church of Hope og School of Hope

Etter møtet med Arafat kjørte vi til den lutherske skolen og kirken i Ramallah. Her observerte vi hvordan israelerne hadde brutt opp gatelegemet på to sider av den lutherske eiendommen, men også at palestinerne allerede hadde utbedret gatelegemet og asfaltert på nytt.

På skolen møtte vi rektor til samtale om det lutherske skolearbeidet. I de siste par ukene hadde skolen holdt stengt i tre dager under den israelske okkupasjonen, men situasjonen akkurat nå var vanskeligst for lærere som bor utenfor selve Ramallah. En lærerinne som bor i Taibe bruker som regel to timer på de få kilometerene til og fra skolen på grunn av de mange israelske sjekk-postene. Skolene driver med 50% av budsjettet dekket med støtte utenfra, mens 50% dekkes av skolepenger fra barnas foreldre. Med stor arbeidsledighet og en vanskelig økonomi er det tungt for foreldrene å betale skolepengene, og skolene tærer nå på sine ressurser for å betale lærerne deres lønninger. "Jeg vet ikke hvor lenge vi er i stand til å fortsette med det," var rektorens kommentar.

Vi benyttet også anledningen til å spørre mer strategisk og fremtidsrettet om de lutherske skolenes plass i det palestinske skolesystemet. Våre lutherske partnere understreket at det er viktig for dem å ha frie og selvstendige skoler både med tanke på de kristne elevenes identitet og av hensyn til det pedagogiske opplegg. Ved de lutherske skolene med deres totalt 3000 elever, er det om lag 40% kristne elever, og de øvrige er muslimer. Kontakten med de palestinske selvstyremyndighetene og deres undervisningsdepartement er god, men dette samarbeid er både en kortsiktig og langsiktig utfordring.

Etter samtalen med rektor fikk vi møte et par klasser, en avgangsklasse i den videregående skole og en ungdomsskoleklasse. Særlig samtalen med avgangsklassen gjorde inntrykk. Elevene her opplever at de som palestinere er glemt og sviktet av folkene og kirkene i vest, og de spurte hva vi vil gjøre med det. Én av elevene fortalte at han ønsker å studere i Amman, én annen ved Bir-Zeit-universitetet ved Ramallah, og en tredje – en pike – ønsker å studere gen-teknologi i USA. Men han som vil til Bir-Zeit-universitetet, vet ikke om det blir mulig med alle begrensninger i bevegelsesfriheten, og hun som tenker seg til USA, har begynt å tvile, fordi hun ikke vet hvordan det vil være for en palestiner å studere der etter 11.september. Og alle spør de: Har vi noen fremtid?

Al-Am´ari flyktningeleir

Ved inngangen til Al-Am´ari-leiren ble vi tatt imot av medlemmer for lederskapet i leiren der beboerne har status som flyktninger under UNRWA´s myndighet, m.a.o. ikke under Ramallah kommune eller de palestinske selvstyremyndigheter. Leiren har mellom 7 og 8000 flyktninger, og de stedegne ledere er menn i 30- og 40-årene; én har ansvaret for ungdommene i leiren, én annen for omsorgen for de handikappede.

I to timer vandret vi gjennom leirens trange smug og gater - i down-town Ramallah, i et søkk i landskapet med de vansker det skaper for kloakk og renhold. Langs smugene er det hus med både en, to og tre etasjer, bygget med enkleste sement og med trange leiligheter for til dels store familier, og noen steder kiosker med matvarer og en og annen coffe-shop. Det første sted vi ble vist, var ungdomsklubben som nylig var blitt rasert av israelske soldater. Denne klubben er det eneste tilbud til de 1500 ungdommene mellom 12 og 25 år, men nå var inventaret i de fem rommene ødelagt, data-utstyr var slått i stykker, bøker og pamfletter lå strødd utover gulvene, og det var slått store hull i flere av veggene. På spørsmål om grunnen til disse ødeleggelsene, svarte de at ingen hadde gitt dem noen grunn som helst. Det samme svaret fikk vi da vi besøkte en leilighet for en familie med flere småbarn - der det var slått store hull i to av veggene.

På vår vandring gjennom leiren besøkte vi også en familie med en døv unggutt. Under en demonstrasjon var han blitt truffet av geværkuler i ryggen og i knærne og var blitt lam. Nå satt han i rullestol, og moren uttrykte stor stolthet over guttens offer for den palestinske intifadaen. Overalt i smugene så vi plakater med bilder av "martyrene" fra intifadaen, og dette preget også språkbruken – ingen tale om terror eller terrorister, men om martyrer og martyrium.

Siste stoppested var et senter for handikappede og skadede barn som blant annet understøttes av midler fra Middle East Council of Churches og derigjennom også fra Norge. Også her var utstyr blitt ødelagt – blant annet data-utstyr - under den siste invasjonen. Vi møtte den kvinnelige lederen for senteret og noen av hennes medarbeidere, men det som fremfor alt preget dem, var gleden over å få drive dette omsorgsarbeidet blant de handikappede barna.

Det var ikke vanskelig å merke sinnet og frustrasjonen over de mange ødeleggelsene og den fortsatte flyktningetilværelsen – med en leir som snart kan feire sitt 50-års-jubileum i 2003. Likevel gjorde det nesten enda sterkere inntrykk å merke fellesskapet mellom

folkene i leiren, viljen til å overleve og leve og den verdighet som preger dem midt i deres nedverdiggende tilværelse.

Da vi skulle returnere til Jerusalem, tok sjåføren oss opp til hovedveien fra Ramallah, med de store og mange sjekk-poster, og vi fikk se de store folkemengder som måtte passere "et gun-point" foran israelske soldater godt beskyttet av tanks og sandsekker. Vi skvatt nok også da sirenen gikk – og oppdaget at det kun var vår egen sjåfør som hadde iverksatt den for å gi oss rask passasje forbi sjekk-postene, utenom de lange køer av ventende biler og folk.

II Beit-Jala og Betlehem – søndag 25.mars

Beit-Jala

Palmesøndag formiddag feiret vi sammen med den lutherske menigheten i Beit-Jala. Det var denne kirken med skole (inklusive boarding-section) og omliggende fasiliteter israelerne okkuperte et døgn i slutten av august i fjor, men så trakk seg ut fra etter sterkt internasjonalt press. Midt i konflikten samlet et 250-talls mennesker i menigheten seg for å feire Palmesøndag. En prosesjon med 60 glade barn med blomster og palmegrener i hendene innledet gudstjenesten, og disse barna og et ungdomskor med et tredvetalls tenåringer sang jublende lovsanger til palestinske og vestlige melodier. En gruppe franske protestanter på pilgrimstur og solidaritetsbesøk var også med. Biskop Kvarme var bedt om å preke og fant det naturlig ikke å tale om "the triumphant entry" som de engelske oversettelser har som overskrift over evangeliens fortellinger om Jesus som rir inn i Jerusalem på et esel, men heller om: det ydmyke inntoget og den gråtende kongen.

Etter gudstjenesten var det kirkekaffe – med arabisk kaffe. To brødre i tredve-årene, med små barn både på armene og rundt bena, forteller at de arbeider på American Colony Hotel i Jerusalem, og at de som regel bruker bena mesteparten av veien for å komme de 12 kilometerene til sitt arbeidssted. Opplevelsen av fellesskap og av mange og sterke familieband som knytter menigheten sammen, er sterk.

Før lunsj ble vi vist rundt i nye fasiliteter som bygges for Abraham-herberget på kirkens område – et forsoningssenter med vekt både på ungdomsgrupper og grupper av voksne. Midt i konfliktsituasjonen bygger de i sten og i menneskers liv, og visjonen er å samle palestinske, israelske og europeiske unge og voksne i et bevisst forsoningsarbeide. Det er etablert samarbeid med institusjoner som den religiøse kibbutz Schluchot sør for Tiberias, barne- og ungdomshjemmet Neve Hanna i Kiryat-Gat, Leo-Baek-senteret for jødisk og palestinsk ungdom i Haifa og det protestantiske Jesus-brorskapet i Latrun, og dette samarbeidet har fortsatt under det meste av intifadaen.

Vi fikk så en spasertur til den øverste høyden i Beit-Jala. I dag var det stille her, men sporene etter konfrontasjon var tydelige. Det er et dypt og stort juv mellom Beit-Jala og Gilo, den sydligste bydelen i Jerusalem. Fra Beit-Jala høyden har palestinske snikskyttere skutt mot Gilo, mens israelerne har svart med ild fra tanks og helikoptere, og vi kunne nå betrakte villaer som ikke bare var fraflyttet, men var ødelagte og utbrente.

Etter lunsj med stabsmedlemmer og barn og barnefamilier i menigheten, hadde vi en lengre samtale med pastor Jadallah Shehadeh – om kontakten med den norske søstermenigheten i Etne i Sunnhordaland og om ønsket deres om å ta en gruppe palestinske lærere/ansatte ved deres boarding-school til et besøk og et retreat i Norge.

Betlehem

Søndag ettermiddagen møtte vi pastor Mitri Raheb og rektor Daud Haddad på Dar-al-Kalima-skolen som ligger på det høyeste punkt i Betlehem – med utsikt over Jesu fødeby, nordover til Jerusalem, østover til Dødehavet og utover Dehaishe flyktningeleir i vest.

Utsynet til Dehaishe var trolig grunnen til at israelerne nylig okkuperte denne høyden og skolen i ett døgn. Soldatene hadde også sprengt seg inn i skolens kjeller og skutt seg gjennom dørene mellom etasjene, i tillegg til at de hadde sprengt hull i noen vegger i hovedetasjen og ødelagt elevens keramikk-arbeider og flere kors. Med disse tegn på militær makt og ødeleggelse var det sterkt å se elevenes egne tegninger og plakater med ikke-vold som tema: "Vold er svaret når visdom mangler!"

Både på kjøreturen fra Beit-Jala til Dar-al-Kalima og dernest ned til det lutherske menighetscenter i Betlehem kunne vi observere de store ødeleggelsene i Jesu fødeby: Politistasjonen var bombet i ruin, med store ødeleggelse på husene og hospitalet like ved; universitetsbygninger var skadet og en rekke hus og leiligheter beskyttet og utbrent. Formodentlig har hele Betlehem-området blitt påført større ødeleggelse de siste månedene enn under seks-dagers-krigen i 1967. Flere familier i den lutherske menigheten hadde fått sine leiligheter eller hus skadet, og under den siste okkupasjonen hadde pastor Raheb åpnet kirkens lokaler og sin egen leilighet for familier som tok tilflukt her.

På tross av intifadaen går den videre oppbygging av den lutherske kirkes internasjonale sentrum i Betlehem nå i høygir. Det sistnevnte senter skal i tillegg til kirken og menighetslokaler huse et verksted for brukskunst, utdanningstilbud for brukskunstnere og guider, en forretning for stedege brukskunst-produkter, lokale kulturtiltak og et konferansesenter. Med sin skole og med det pågående arbeid ved senteret er den lutherske menighet i Betlehem den nest største arbeidsgiver i byen (etter Betlehem universitet). Mitri Raheb hadde derfor vanskelig for å forstå avslaget som Kirkens Nødhjelp har fått på søknaden til Utenriksdepartementet om støtte til Dar-al-Kalima.

I samtalen med Younan og Raheb fokuserte vi derfor på hvordan en videre og mulig oppfølging av dette avslaget om støtte til Dar-al-Kalima-utbyggingen bør legges an fra vår side. Planen var tidligere at "folkehøyskole-enheten" ved Dar-al-Kalima skulle settes i gang i 2004/5, men nøden i dagens situasjon gjør at Raheb ønsker å fremskynde denne enhet med start allerede kommende høst. Samtidig drøftet vi den allmene situasjonen, og Mitri Raheb understreket behovet han nå ser for på alle måter å være med å gi ungdommene håp og tro som kan bære dem i og gjennom konflikten.

III Mandag 26. mars - Jerusalem

Denne dagen var satt av til samtaler med kirkeledere i Jerusalem – om den aktuelle situasjon, om kirkenes økumeniske engasjement i konflikten og om særskilte spørsmål som det var naturlig å ta opp med de forskjellige.

Erkebiskop Aristarchos, var den nye gresk-ortodokse patriarkens sekretær, og kunne fortelle at patriarken denne morgen hadde signert brevet som nå kunne sendes fra de 13 lederne for de historiske kirkesamfunn i Jerusalem til generalsekretær Kofi Annan med bønn om "UN intervention for the protection of both peoples." – Erkebiskopen var ny i sin stilling som sekretær for patriarken og synoden, men var likevel informert om den norske støtte (gjennom MKR) til den økumeniske kalender som var utgitt i 2000 og 2001, og som også var kommet i ny utgave i 2002. Han uttrykte også ønske om fortsatt kontakt mellom patriarkatet og Den norske kirke om et økumenisk pilgrimssymposium i Betlehem – når tiden vil tillate det.

Den latinske patriark Michel Sabbah dvelte lenge ved våre spørsmål om kirkenes ikke-volds-linje og glorifiseringen av palestinsk terror/vold, og det var nok en mer radikal Sabbah som møtte oss denne gang. Han bekreftet at kirkene har fordømt og fordømmer all voldsbruk og vil fremme ikke-voldelig respons. Samtidig understreket han gjentatte ganger at hovedproblemet er den israelske okkupasjon, og at dilemmaet for mange palestinere er enten å bli drept eller å yte motstand og drepe. "Er det ikke også slik hos

dere at de som ytte motstand mot tyskernes okkupasjon, blir betraktet som helter?" spurte han, og fremhevet at ikke-voldelig respons krever en spirituell og intellektuell kapasitet: "Vi forventer ikke-voldelig respons fra våre kristne, men kan vi kreve det av de andre?"

Sabbah var en av de kirkelederne fra palestinsk side som deltok i Alexandria-møtet sammen med muslimske og jødiske religiøse ledere og mente det er viktig at denne prosessen får rom og blir fulgt opp. Han omtalte varmt det norske bidrag og Trond Bakkevigs konstruktive rolle i denne prosess. I samtalen med ham ble også arbeidet med etableringen av "Jerusalem Ecumenical Center" på Oljeberget (Augusta Victoria, LVF) berørt, og dette økumeniske initiativ har også patriarkens fulle støtte. Dette senter skal nå også umiddelbart huse KV`initiativet "Ecumenical Accompaniment Program for Palestine and Israel"(EAPPI). I rammen av dette programmet skal representanter fra KV`s medlemskirker kunne følge palestinske kirkelige medarbeidere, medisinsk personell og sosialarbeidere og folk i den israelske fredsbevegelse, gi dem moralsk støtte og observere brudd på menneskerettighetene.

På Oljeberget møtte vi pavens sendemann og Vatikanets representant i Jerusalem, *erkebiskop Pietro Sambì*. I en kommentar til den aktuelle situasjonen, sa han: "Det er viktig også nå at to ting er tydelige og slås fast: Staten Israel har rett til land og sikkerhet, palestinerne har rett til land og til statsdannelse." Han etterlyste hos Sharon en visjon for fred: "Sharon bruker sin militære makt, men han har ingen visjon for å ende konflikten, for det som skal komme etter konflikten". Samtidig var han skarp i sin kommentar til Arafat og den palestinske voldsbruken: "Under konfrontasjonen mellom Beit-Jala og Gilo, sa jeg til Arafat: Få snikskyterne ut av våre katolske institusjoner, sørg for å stoppe den palestinske volden!"

Pietro Sambì gav også nyttige råd når det gjaldt det vanskelige skattekravet som israelerne har reist overfor Augusta-Victoria-hospitalet og LVF. Han mente hospitalet og LVF kan henvise til Vatikanets avtale med staten Israel, insistere på likebehandling og avvise skattekravene. Om nødvendig bør dere løfte denne saken opp på statsministernivå, var hans råd idet han viste til at det var Sharon som løste konflikten rundt moskeen i Nasaret da han ble informert om den av utenlandske statsledere.

Den anglikanske *biskop Riah Abu Hanna el-Assal* redegjorde for Alexandria-prosessen der han selv er en aktiv deltaker, og var opptatt av erkebiskop George Careys besøk i Jerusalem uken før Palmesøndag som blant annet ga anledning til å følge opp denne prosessen. Han var imidlertid kun begrenset optimist for fruktene av denne dialog mellom de religiøse lederne og skeptisk til de israelske deltakernes faktiske engasjement for å gjøre slutt på okkupasjonen og få fredsprosessen i gang igjen.

I tillegg til disse samtalene var vi lørdag kveld hjemme hos biskop Mounib Younan sammen med representasjonskontorets leder Geir O. Pedersen, søndag kveld møtte vi igjen dr. Emil Jarjoui, og mandag kveld var til middag hjemme hos Geir O. Pedersen og Mona Christoffersen sammen med representanter fra palestinsk kirkeliv (Younan, el-Assal, ekteparet Abdinnour, Gustaf Ødquist) og det norske representasjonskontoret (Elin Eikeland).

Utover spørsmål som allerede er omtalt, kom den engasjerte samtalen mandag kveld til å dreie seg om særkilt to spørsmål: For det første muligheten til å synliggjøre de palestinske kirker vis-a-vis de amerikanske kirker og myndigheter, men også i Europa, og utfordringen til vår kirke og våre myndigheter til å følge opp dette. For det andre utspant det seg en spennende samtale, særlig mellom våre palestinske venner, om behovet for å stoppe opp og gjennomlyse situasjonen både praktisk og åndelig og så legge opp til en langsiktig revitalisering av kirkenes nærvær og liv i Det hellige land; ikke minst med

tanke på den kontinuerlige emigrasjon av palestinske kristne. Med Halil Abdinnours ord: "Vi ønsker ikke én dag å våkne opp til en palestinsk stat – og så er alle palestinske kristne borte!" Her fortalte så biskop Riah engasjert om anglikanernes bestrebelser på å få kristne palestinere tilbake til Nasaret, ikke minst gjennom et offensivt skole-tilbud, noe som har brakt ny vitalitet til menigheten der.

IV Tirsdag 27. mars – Jerusalem

Mens Utnem drog hjem med et tidlig morgenfly fra Ben-Gurion, hadde Kvarme et ettermiddagsfly denne dagen og fikk muligheten til en times samtale med *viseutenriksminister, rabbi Mikael Melkior*. Jeg orienterte ham om vårt besøk i Ramallah og samtale med Arafat, om Palmesøndagen i Beit-Jala og Betlehem og om samtalen med kirkelederne i Jerusalem. Selv var Melkior optimistisk med tanke på dialogen mellom de religiøse ledere og videreføringen av Alexandria-prosessen og mente disse ledere har en vesentlig oppgave når det gjelder å snu voldstendensen på begge sider. Han tonet imidlertid ned de kirkelige lederes bidrag under henvisning til at de kristne kun utgjør 2% av befolkningen. Men han føyde til at også Alexandria-prosessen dreier seg om å handle aktivt og resolutt i den nåværende krisesituasjon, og så en rolle for Den norske kirke gjennom Trond Bakkevig og andre som en mer dynamisk pådriver i denne prosess.

På spørsmål om den fortsatte israelske okkupasjon av palestinsk territorium, understreket Melkior at israelerne er villige til å avslutte okkupasjonen jo hurtigere, dess bedre, men at det ikke er "noe kompetent palestinsk lederskap å slutte fred med!" Han henviste så også til forhandlingene på Camp David, og at israelerne er villig til å legge ned bosettingene i det øyeblikk det er en avtale om fred. Da jeg nevnte den israelske voldsbruken overfor sivile palestinere og fortalte om den raserte ungdomsklubben og ødeleggelsene i handikapp-institusjonen i Al-Am'ari-leiren i Ramallah, sa Melkior at han ville undersøke dette, og at enhver israelsk soldat har streng befaling om varsom og human behandling av palestinere, og at brudd på dette vil bli straffet.

Melkior selv var nettopp kommet tilbake fra et møte med FN's menneskerettighetsorganisasjon i Geneve der han hadde holdt en tale om "Reverse discrimination". Hans hovedpoeng der var dette: denne kommisjonens taushet og manglende søkelys på de grove brudd på menneskerettighetene i den arabiske verden koblet sammen med den stadige fordømmelse av Israel representerer ikke bare er en omvendt form for diskriminering, men kommisjonen bidrar dermed også til å fremme radikal anti-semitisme i flere deler av verden; - blant annet skjer det nå en ny flom med distribusjon av de klassiske "Sions Eldstes Protokoller" i flere arabiske land.

I denne forbindelse sukket han også over norske mediers Israels-fiendtlige dekning av den aktuelle situasjon, særlig NRK's korrespondenter, og at disse medier utmerker seg i europeisk sammenheng: "Jeg ber ikke om at de skal la være å kritisere Israel, men jeg ber om at de må bli mer fair og balansert og sette et realistisk søkelys på den palestinske terror og hva denne terror betyr både for oss og i regionen." Og så fortalte han om et intervju som NRKs reporter nylig hadde gjort med ham, der denne journalisten hadde kommet med "hatske utfall og håpløse anklager mot ham og israelerne". Intervjuet ble imidlertid ikke sendt på NRK, og etter rapport fra en norsk ambassaderepresentant som var til stede under intervjuet, ringte ambassadør Mona Juul fra Tel-Aviv og beklaget det som var skjedd.

Ikke desto mindre var det en avslappet og særdeles mild og vennlig viseutenriksminister jeg møtte som åpenbart satte pris på å snakke norsk i en time. På tross av kritikken av norske medier, uttrykte han seg igjen og igjen positivt om den norske regjering, om det

norske formannsskap i FN og Norges rolle i Midt-Østen, og gjentok behovet for norsk støtte til Alexandria-prosessen.

V Oppsummering og oppfølging

De dagene vi var der, var det relativt rolig i hele området. Men på vei til flyplassen spurte jeg Hassan, den israelsk-palestinske sjåfør ved den norske ambassaden: "Vil denne roen fortsette, eller er det bare stille før stormen?" "Jeg håper det beste, men frykter det siste," var hans svar. Når denne rapport skrives ferdig andre påskedag, er det frykten hans som har fått rett. Det er derfor med de siste dagers radikale dramatisering in mente – de mange selvmordsbombe-aksjonene inne i Israel og den jernharde gjenokkupasjonen av palestinske territorier med ytterligere isolasjon av Arafat - vi oppsummerer og angir noen punkter til oppfølging.

1. Om situasjonen nå er dramatisk, kan den bli mye verre og komme til å trekke ut. Som talerør for kirkene der nede, må vi gjenta en klar og konsekvent protest mot den israelske okkupasjon og de nye overgrep mot den palestinske sivilbefolkningen. Denne protesten må føre til at vi som kirke utfordrer vår regjering til å våge å være mer kritisk til den amerikanske unnfalldenheten overfor det som skjer.
2. Samtidig må vi formidle kirkeledernes ikke-volds budskap : "Det har vært nok blodsutgytelse. Det er vårt budskap til Arafat og til Sharon og til arabiske statsledere i våre naboland: Stopp overgrepene, gi umiddelbar befaling om at alle våpen skal legges ned og alle voldsytringer bannlyses!" Når særlig de tre palestinske biskopene (katolsk, anglikansk og luthersk) vil stille seg i spissen for en kirkelig delegasjon som først oppsøker Arafat for å overtale ham til å uttrykke dette i klartekst og deretter vil oppsøke Sharon med det samme budskap, fortjener det vår respekt og støtte.
3. I forlengelsen av dette bør vi her hjemme drøfte hvordan vi i dagens krisesituasjon kan bidra til å forsere Alexandria-prosessen med dialogen mellom religiøse jødiske, kristne og muslimske ledere. Når det i dag er umulig å finne en felles plattform i de politiske forhandlinger, må det være maktpåliggende at de religiøse ledere finner sammen, blir en felles og alternativ røst inn i sine samfunn og bidrar til å stanse blodsutgytelsen.
4. For vår kirke vil det også være en oppgave å styrke synliggjøringen av de palestinske kristne og deres kirker, både i vårt land og internasjonalt. Her handler det også om både kortsiktige og langsiktige mål på bakgrunn av den emigrasjon som fortsetter, og om konkret støtte som kan sikre og revitalisere kirkenes nærvær i Det hellige land.
5. Men vi trenger også årvåkenhet og å gi uttrykk for klare holdninger og protest når vi i dag opplever nye bølger av antisemittisme, ikke bare i Midt-Østen, men også i Europa. Dette skrives ikke her av hensyn til en overflatisk balanse i den politiske konflikt, men fordi det handler om å se begge folk i den faktiske nød de befinner seg i.
6. Endelig er det en rekke konkrete elementer fra vårt besøk som bør følges opp, og som her nevnes stikkordsmessig:
 - a. Videre undersøkelser med tanke på norsk støtte til Dar-al-Kalima, samt norsk deltakelse ved den planlagte åpning den 19.mai.
 - b. Videre håndtering av skattesaken for Augusta-Victoria-hospitalet (LVF).
 - c. Norske deltakere til KVs accompagnement-program.
 - d. Retreat/besøk for lærere ved skolen i Beit-Jala (og eventuelt andre kristne skoler) i kontakt med søstermenigheten i Etne, eventuelt også Borg bispedømme.
 - e. Et uttalt ønske om at bønnevaken for våre søstermenigheter fortsetter.
 - f. Utveksling eller tiltak som kan støtte og styrke legfolks og ungdoms tro og kristne liv i deres faktiske situasjon.
 - g. Muligheten for et økumenisk pilgrims-symposium i Betlehem er mindre enn noen gang, men det er viktig å holde fast på visjonen – for byens og kirkenes skyld.

Vi opplevde det riktig og meningsfylt å gjennomføre dette solidaritetsbesøket til vår søsterkirke og våre medkristne i Jerusalem og de palestinske områdene ved inngangen til Den stille uke. Det bekreftet at det også er viktig at det legges opp til en bredere økumenisk delegasjon fra Norge senere i år. Påsken ble dette år dramatisk annerledes både for palestinere og israelere. Både for dem og for oss selv, både for deres liv og deres tro og håp, ber vi i dag den stille ukes sterke bønn: Du Guds lam som bærer verdens synd, miskunne deg over oss og gi oss din fred!

Ole Chr M Kvarme
Biskop i Borg

Stig Utne
Gen.sekr. Mellomkirkelig Råd

Fredrikstad/Oslo 2.4.2002

Kopi: Statsministerens kontor v/Statssekretær Odd Jostein Sæther
Midt-Østen-desken i Utenriksdepartementet v/Ragnar Kamsvåg
Det norske representasjonskontoret i Ramallah v/Geir O. Pedersen
Den norske ambassade i Tel Aviv v/Mona Juul

Ole Chr M Kvarme 13 febr 2002
NKR, MKR, KN: Midt-Østen-Seminar.

KIRKENE I DAG – I JERUSALEM, ISRAEL OG DE PALESTINSKE SELVSTYREOMRÅDENE

Da jeg i februar i fjor besøkte Jerusalem, hadde en delegasjon av evangelikale amerikanere nettopp overrakt en pengegave i millionklassen til den israelske statsminister som støtte til den israelske kamp mot den palestinske intifada. Kanskje kan vi skjønne frustrasjonen blant palestinske kristne som ikke bare følte seg glemt, men opplevde dette som en provokasjon mot deres faktiske situasjon og lidelser. Kanskje kan vi også skjønne reaksjonen hos messianske jøder som nok setter pris på solidaritet med Israel, men som også føler seg oversett og dessuten ubekvemme ved slike overtramp på den politiske høyresiden, når slik støtte også fortier vitnesbyrdet om at Jesus er Messias – også for jøder.

For noen år siden utgav biskop Riah Abu el-Assal en bok om sitt liv som arabisk, palestinsk og kristen israeler med den engelske tittel: "Caught in between" – klemmt inne. Klemmt inne – det uttrykker på mange måter hvordan våre kristne søsken i Det hellige land i dag opplever sin situasjon, både de palestinske kristne og de messianske jøder. Som minoriteter i Det hellige land er de klemmt inne mellom større befolkningsmessige og religiøse blokker, og de føler seg også på mange måter glemt av den verdensvide kristne kirke. Med dagens konflikt mellom israeler og palestinere fører denne opplevelsen av å være klemmt inne og glemt også til desperasjon hos mange.

Derfor er det et viktig og riktig med dette initiativ til en samling av organisasjoner og grupper som er opptatt av de kristne i det land som er evangeliets og den kristne kirkes vugge, og det er viktig at vi spør hvilke utfordringer som kommer til oss fra våre trossøsken i Jesu hjemland. I dette bidrag

- vil jeg begynne med de palestinske kristne og deres situasjon,
- og fortsette med de messianske jøder,
- før jeg retter søkelyset mot kirkenes engasjement for forsoning
- og avslutter med noen konkrete utfordringer som vi kan gå inn i.

De palestinske kristne

Når vi retter søkelyset mot kirkenes situasjon i Det hellige land, må den politiske konflikt og den menneskelige lidelse på begge sider med nødvendighet komme i fokus. Samtidig må vi her gå bakenfor medienes daglige reportasjer og spørre hva som faktisk er i ferd med å skje, blant folkene og for kirkene. Det første jeg da vil løfte frem er den aksellerende emigrasjon av kristne fra Det hellige land. Fra å være 13% av befolkningen for førti år siden, har antallet kristne sunket drastisk til rundt 2%.

Siste gang jeg besøkte Betlehem, samtalte jeg lenge med en palestinsk kvinne som selv hadde brutt opp fra en god karriere i Frankrike og var kommet tilbake til Betlehem etter Oslo-avtalen for å være med i den nye oppbygging av Jesu fødeby. Nå fortalte hun at hennes to brødre hadde bestemt seg for å emigrere med sine familier, og at dagen før hadde et fly lettet fra Ben-Gurion til Canada med 54 emigrerende kristne betlehemitter. Den vanskelige økonomien og den store arbeidsløsheten, de militære aksjoner med tapte liv og ødelagte hus, trakassering fra israelske soldater og manglende bevegelsesfrihet har skapt frykt og voksende emigrasjon. Mens Betlehem ved forrige hundreårsskifte hadde 95% kristne og 5% muslimer, var tallene ved siste hundreårsskifte henholdsvis 40% og 60%. Med

tårer i øynene spurte hun: Hva kommer til å skje med Jesu fødeby? Vil dere hjelpe oss slik at Betlehem kan forbli et kristen by og pilgrimssenter?

Bedre er det ikke i Jerusalem. I løpet av de siste femti år er antallet kristne desimert med tre, og den historisk kristne befolkning utgjør i dag kanskje 5000 i en befolkning på rundt 750.000 i Stor-Jerusalem. Men det handler ikke bare om synkende tall, det handler også om Lebensraum og bevegelse. Kontrasten blir sterk i denne unntakstilstanden: med israelere som forsterker okkupasjonen, utvider sine bosettinger og bygger nytt på palestinsk jord, mens palestinske hus og hjem blir ødelagt og palestinere blir nektet å bygge nytt i egne områder. Skal Jerusalem bli som Konstantinopel, med et seremonielt presteskap uten et folk, spør kirkelederne i Den hellige by?

Midt i denne konflikt og denne lidelse er det imidlertid også i ferd med å skje noe nytt, og det er det andre jeg vil løfte frem. Kirkene i landet er igjen i ferd med å fremstå med en tydelig palestinsk identitet – en identitet knyttet til landet og de hellige steder. Gjennom århundrer var kirkespråket gresk og latin, armensk og syrisk, og kirkene ble styrt av greske og italienske hierarkier. I dag er den latinske patriark (NB) en palestiner, Michel Sabbah, og den anglikanske og lutherske kirke har også palestinske ledere – Riah Abu el-Assal og Mounib Younan. Og da kirkene begynte den felles feiring av Betlehem 2000, var det en storstilt mønstring av 11000 palestinske kristne på Fødselsplassen – med deres eget arabiske språk med den palestinske dialekt som felles uttrykksform.

Denne kristne palestinske identitetsbygging har to viktige hovedelementer: Den første handler om deres egen århundrelange historie i Det hellige land, en kristen historie som går bakenfor den muslimske periode fra det syvende århundre. I dag er denne glemte historie fra kirkenes liv i Det hellige land igjen i ferd med å komme frem i lyset, en historie om et kristent folk som har holdt fast på bekjennelsen av Jesus som Messias og Herre – al-Masich rabb al-alamin, og som vi nok også har mye å lære av i deres spenningsfylte forhold til Islam og muslimer gjennom århundrene. Derfor siterer jeg gjerne deres bønn til kristne søsken som er opptatt av og besøker Det hellige land: ”Glem ikke de levende stenene!”

Det andre viktige element i den kristne palestinske identitetsutvikling er deres bidrag til den palestinske nasjonsbygging – i solidaritet med deres muslimske frender. Det er i rammen av dette kirkelige engasjement for det palestinske folk at den anglikanske presten Naim Ateek har etablert et senter i Jerusalem for en palestinsk, evangelisk frigjøringssteologi. Det er også det samme engasjement som ligger bak kirkenes kvinneprogram, hospitaler og rehabiliteringssentra, verksteder for palestinsk brukskunst og de mange katolske, anglikanske og lutherske skolene, skoler som også har et høyt prosenttall muslimske elever. I dag kjemper disse skolene med store økonomiske problemer, fordi arbeidsløse foreldre neppe kan makte å betale for sine barn. Likevel drives skolene fra dag til dag, med store offer også fra lærernes side. Hvordan de får endene til å møtes, vet jeg ikke. Men jeg vet at den konkrete støtte de mottar utenfra er livsviktig for kirkene.

Men jeg må tilbake til forholdet mellom de kristne og muslimene – både i de palestinske områdene og i Galilea. For med den sterke fokus på konflikten mellom israelere og palestinere, kommer denne relasjon i bakgrunnen. Under et seminar for litt over tre år siden var generalsekretær Riad Jarjour i MECC den første kirkeleder fra regionen som jeg har hørt åpent uttale at den voksende muslimske fundamentalisme er en av grunnene til den økende emigrasjon av kristne fra hele regionen. Også på Vestbredden har denne fundamentalisme hatt

en rivende utvikling, og moskeer knyttet til disse fundamentalistiske retninger har vokst opp som paddehatter i mange byer, ikke minst i Ramallah, og etter tiår med en positiv sameksistens mellom kristne og muslimer har denne utvikling skjerpet forholdet.

Det er særlig fra disse kretser kristne palestinere er blitt anklaget og satt under press for sin konsekvente ikke-voldslinje, for manglende patriotisme og for sitt engasjement for forsoning. Men disse gruppene har også sin religiøse agenda, noe som har gitt seg utslag i planene om å bygge en kjempemoske foran Bebudelseskirken i Nasaret. Det er i denne kontekst den aktive dialogen mellom kristne og muslimer har stilnet eller brutt sammen i de senere år, og mange kristne får igjen kjenne på kroppen at de er dhimmi – beskyttede, men likevel annenrangs borgere. Det var også i denne kontekst det var dobbelt tragisk at israelerne forhindret at Arafat fikk delta i julefeiringen i Betlehem og slik synliggjøre fellesskapet mellom kristne og muslimer blant palestinerne. Men på dette punkt har det palestinske samfunn selv et nytt stykke vei å gå, særlig med tanke på at en palestinsk stat skal få et demokratisk fundament med likeverd og grunnleggende menneskerettigheter.

De messianske jøder

Her bryter jeg av beskrivelsen av de palestinske kirkers situasjon og vender meg til de messianske jøder og deres menigheters situasjon. Noen vil kanskje spørre om vi med dagens overhengende konflikt i området skal bry oss med denne lille minoritet, særlig når de ikke spiller noen rolle på den politiske arena? Jeg tror det likevel er mange grunner til engasjement fra vår side, den enkleste og mest fundamentale at også de er en del av Jesu Kristi legeme i Midt-Østen i dag, en del av vårt økumeniske ansvar.

I løpet av de siste tyve år har de messianske jøder hatt en betydelig vekst, fra rundt 1000 til et sted mellom 4000 og 5000, fra et tredve-talls til et åtti-talls menigheter i hele Israel. Denne vekst har ikke gått upåaktet hen i det israelske samfunn, og den gamle derogative språkbruk som omtalte dem som "frafalne, svikere," er i det offentlige Israel i stor grad erstattet av en mer positiv språkbruk – de omtales hyppigst slik de selv omtaler seg – som messianske jøder. De fleste av deres menigheter hører hjemme på den evangelikale fløy, men de er ikke uten kontakt verken med de historiske kirker eller det omliggende jødiske og palestinske samfunn. Men også de er på mange måter klemmt inne.

De messianske jøder har det til felles med sine kristne palestinske søsken at de ønsker å uttrykke en sterk solidaritet med sitt folk – både i den aktuelle situasjon, og med den bibelske identitet som det jødiske folk bærer. I den aktuelle situasjon innebærer dette at de som israelere flest på nytt føler seg klemmt inne – med fiender på alle kanter, med ryggen mot havet og med den stadige terror-trussel tett inn på livet. Som araberne har jødene en identitet som preges av en tusenårig hukommelse. Og på tross av deres militære styrke, har eksistensfrykten hos de israelske jødene neppe vært større i Israels nyere historie – nøret av århundrers lidelse både i Europa og i Orienten.

Men i tillegg til den politiske situasjon lever de Jesus-troende jøder med ytterligere press på sin situasjon. På den ene side forbindes fremdeles Jesu navn og kors, Det nye testamente og den kristne kirke av jøder med forfølgelser og kristen anti-semitisme. På den annen side har det ikke vært særlig rom for Jesus-troende jøder og deres vitnesbyrd i den religiøse dialogen mellom kristne og jøder, og de blir ofte også oversett og forbigått av evangelikale grupper som kommer til landet for å uttrykke sin solidaritet med det jødiske folk. Slik er de i

sterk grad blitt isolert av både de tradisjonelle kirker og i sitt eget jødiske samfunn.

I denne isolasjon har imidlertid menighetene likevel vokst, og de har vært i stand til å utvikle sitt trosuttrykk og sin identitet som Jesus-troende jøder: med sitt språk og sine gudstjenesteformer, i sine fellesskap og i sitt samfunnsengasjement, og med et rikt tilfang på bibelske tradisjoner. Men de har enda et stykke å gå før de finner den gode plass både i sitt folk og i det større kristne fellesskap. Til forskjell fra de palestinske kristne som står midt i den palestinske nasjonsbygging, står de messianske jøder fremdeles i periferien – som en marginal gruppe i folket. Men kanskje er det da verdt å sitere en av deres ledere gjennom mange år, Menachem Benhayim, som pekte på at de første kristne – både i Jerusalem og i Korint – var marginale, og at evangeliet om den korsfestede alltid er for de marginale.

Men konflikten i området og den politiske utvikling i Israel berører også de messianske jøder i mer spesifikk forstand. Fremdeles ligger det i lovkomiteen i Knesset et forslag som vanligvis omtales som en ny antimisjonslov, og som religiøse grupperinger som Sharon støtter seg på, prøver å drive frem. Mens de messianske jøder altså i senere år i langt sterkere grad er blitt akseptert i det jødiske samfunn i Israel, utnytter nå religiøse maktgrupper konflikten og den ustabile politiske situasjon til å fremme en diskriminering av de Jesus-troende jøder og begrense religionsfriheten i det israelske samfunn.

Kirkenes engasjement for fred og forsoning

Hvor står så kirkene og våre kristne søsken i dagens konfliktsituasjon i arbeidet for fred og forsoning? La meg her begrense meg til noen få observasjoner som også er av betydning for oss og vår kontakt med kirkene.

For det første er det viktig å understreke at de palestinske kirkelederne ganske konsekvent har fulgt en ikke-voldslinje i sin respons både på palestinsk terror og israelske militære reaksjoner, og at de utrettelig har arbeidet for rettferd for det palestinske folk og forsoning med israelerne. Stadig har de påpekt uretten og lidelsen som er påført deres eget folk, men de har også hele tiden strukket hånden ut mot israelerne når de er truffet av blind palestinsk terror. Men denne selvstendige og tydelig røst blir ikke alltid like høyt verdsatt, verken på palestinsk eller israelsk side. I dag har de historiske kirkene funnet sammen i et økumenisk organ som kalles Jerusalem Inter-Church Committee som det også fra vår norske side er viktig å holde kontakt med og støtte.

I de senere år har dialogen mellom kristne, muslimer og jøder også hatt trange kår, både blant palestinske og jødiske ledere og på det mer folkelige plan mellom representanter for de tre religionene. Derfor har det også vært vanskelig for kristne dialog-institusjoner og forsoningssentre som for eksempel Al-Liqa i Tantar og Abraham-senteret i Beit-Jala å drive sitt aktive forsoningsarbeid. En ledende palestinsk kvinne sa nylig til meg: ”Nå ser vi ikke lenger på hverandre som medmennesker, vi ser ikke lenger hverandres ansikt, vi tenker kun konflikt og i fiendebilder.”

Men det var et gjennombrudd for dialogen på topp-plan da tre ledere fra hvert religionssamfunn møttes i Egypt for tre uker siden etter initiativ fra den anglikanske erkebiskop George Carey og med et vesentlig forarbeid av vår egen Trond Bakkevig, og fortsettelsen av denne dialog er livsviktig både for fredsbestrebelsene i Midt-Østen, men også for kirkenes fremtid i Det hellige land. Det var også noe nytt som skjedde da vår venn og kollega Mounib Younan nylig

var invitert til å tale i fem større synagoger i New York – sammen med en palestinsk muslim og en israelsk rabbiner. Det er blitt sagt, og det tåler gjentakelse, at fred i Midt-Østen i det lange løp ikke bare er avhengig av enighet om fordelingen av land, men også av vann og av sameksistens mellom religionene. I disse bestrebelser spiller de kristne palestinske lederne en nøkkelrolle, men et norsk bidrag fra sidelinjen er heller ikke uvesentlig.

I disse bestrebelser på topp-plan er det imidlertid ingen plass for de messianske jøder. Mange av dem har likevel funnet et rom for sitt engasjement for fred og forsoning gjennom Musalaha – en forsoningsorganisasjon som drives av palestinske kristne og messianske jøder på grasrot-plan. Også under den pågående intifadaen har de samlet israelere og palestinere til vandringer i ørkenen, der det felles liv og den andres nærvær er nødvendig for å overleve. På tross av grensesperringene har messianske jøder også stilt opp for og hjulpet palestinske familier som har mistet familiemedlemmer eller fått deler av sine hus ødelagt under israelske angrep.

Denne forsøksvise beskrivelse av situasjonen for våre kristne søsken i Det hellige land, makter ikke i sin generelle karakter å tegne et fulltonig bilde av livet, heller ikke det kristne liv hos våre søsken i landet. Før jeg derfor avrunder, må jeg dele med dere en fortelling fra det rå livet, en forelling som sier noe om symbolhandlingers store kraft og forsoningspotensialet i forholdet mellom israelere og palestinere.

For en tid tilbake ble en god venn av oss, den messianske jøden Ilan Zamir, involvert i en trafikk-ulykke i El-Azariye utenfor Jerusalem. Det var mørk kveld, veien var dårlig opplyst, og plutselig hoppet en døv palestinsk gutt ut i veien foran bilen hans. De store skadene gutten fikk, gjorde at han senere døde. Ilan ville da gjerne foreta en "sulha" med familien – den tradisjonelle forsoningsakt blant arabere. Gjennom flere mellommenn fikk han kontakt med den dødes onkel, den muslimske mukhtar i landsbyen, og etter forberedende møter og forhandlinger fikk Ilan endelig møte familien til "sulha" – sammen med mukhtaren, en arabisk kristen og en annen messiansk jøde. Den muslimske familien ble overrasket over å møte to jøder som ikke bare trodde på Det gamle testamente, men også på Injil – på evangeliet, på Det nye testamente. Da sulha-seremonien var avsluttet, reiste en ung mann i den palestinske familien seg og sa til Ilan på flytende hebraisk: "Du er ikke araber, og du bor heller ikke i vår landsby. Likevel har du kommet hit for å gjøre forsoning etter tragedien vår. Vi verdsetter det du nå har gjort, og vi vil du skal vite at vi nå tar imot deg som sønn i stedet for ham som ble drept. Når du måtte ønske, så skal du vite at dette er ditt hjem." Så gikk faren frem og omfavnet Ilan og de andre som var med ham til denne sulha. Så langt denne livsfortelling fra El-Azariye, enhver kommentar er overflødig.

Utfordringene til oss

Hvilke utfordringer gir så dagens situasjon for våre kristne søsken i Det hellige land til oss? Når vi beskjeftiger oss med denne situasjon, må den politiske konflikt og den aksellererende voldsspiral med nødvendighet komme i fokus. Samtidig må vårt blikk gå dypere og videre, og vi må gå inn i situasjonen med troens blikk og med troens bånd som binder oss til våre søsken i Jesus Kristus. La meg kort oppsumere i noen enkle punkter:

1. I dag er kirkene i Det hellige land tomme for turister og pilgrimer, og våre kristne søsken opplever seg både forlatt og glemt. Sommeren 1999 besøkte en norsk økumenisk delegasjon Jerusalem og Betlehem og møtte blant annet

Jerusalem Inter-Church Committee, men også messiansk-jødiske ledere. Det ble et viktig møte for de palestinske kirkelederne i oppkjøringen til feiringen av Betlehem 2000. I dag vil besøket av en slik økumenisk delegasjon kunne ha større betydning som uttrykk for solidaritet og kristen enhet, og jeg vil foreslå at NKR tar et slik initiativ.

2. Fra norsk side har det gjennom de siste år vært ytt betydelig bistand til de palestinske selvstyremyndigheter, og fra Den Norske Kirke gjennom LVF til det lutherske Augusta Victoria-hospitalet i Jerusalem. Men i dag er situasjonen på Vestbredden og for de kirkelige institusjoner der så prekær, at det også trengs et økonomisk løft med bistand til kirkenes skoler, hospitaler og rehabiliteringsarbeid. Her handler det både om å lindre aktuell nød og om kirkenes fremtid i landet.
3. Når den sikkerhetsmessige situasjon nå har gjort gruppereiser vanskelig, må vi benytte denne anledning til å gjennomtenke en mer langsiktig strategi for kristne gruppers besøk i landet, for pilegrimsreiser som tar inn hele den bibelske og kristne historie i Det hellige land, og som har våre trossøsken som naturlige mål – både på israelsk og palestinsk side. Samtidig er det ennå rom for å utvikle konkret vennskapsarbeid med søstermenigheter i det bibelske Midt-Østen.
4. Men vår kontakt med kirkene i landet er også en økumenisk utfordring. Det økumeniske fellesskap i Jerusalem er i ferd med å vokse frem med nye uttrykk for kristen enhet, og et økumenisk engasjement fra norsk side i vår kontakt med kirkene der nede vil være et velkomment uttrykk for støtte fra den verdensvide kirke. I vårt land har vi dessuten en særlig mulighet og et særlig ansvar for å holde kontakten med både de palestinske kristne og de messianske jøder.
5. Slik er vår kontakt med kirkene i Det hellige land også en utfordring til vårt misjonsoppdrag, med vilje til å gjenoppdage de palestinske kristnes historie og støtte deres identitet og vitnesbyrd til sitt folk, og likeså med en vilje til å gjenoppdage de jødekrystnes naturlige plass i det kristne fellesskap og støtte deres bestrebelse på å utvikle jødiske uttrykk for sin tro på Jesus Messias. Jesus er Messias og frelser for både israelere og palestinere. Denne misjonsutfordring innebærer da også et arbeid for en religionsfrihet som gir våre kristne søsken rom i det palestinske og israelske samfunn.
6. Endelig roper våre kristne søsken på vår solidaritet - dels med det jødiske folk, dels med det palestinske folk. Og vi har ikke noe valg, særlig med tanke på det jødiske folks bibelske identitet og de palestinske kirkers historie, men også med tanke på den allmene jødiske og palestinske historie og deres livskår i dag. Det er denne solidaritet som gjør at vi må protestere mot palestinske terroraksjoner og mot den fortsatte israelske okkupasjon og nye overgrep. Men denne solidaritet gjør at vi kan ikke stoppe der, med protesten. Vi må etterlyse det som Ron Pundak, en av arkitektene bak Oslo-avstalen, har påpekt har vært fraværende de senere årene – konkrete "acts of good will". Ja, vi må oppfordre og bidra til konkrete forsoningshandlinger – om dere vil: til den forsonende og forløsende "sulha" for alle tapte liv, slik at Det hellige land vil bli et godt hjem for begge folk.

ندرألا يف قـ يرثوللا قـ يلى جنإلا قس ينكلا

The Evangelical Lutheran
Church in Jordan

URGENT MESSAGE

from

Bishop Dr. Munib A. Younan
Lutheran Bishop in Jerusalem of the
Evangelical Lutheran Church in Jordan,
working in Jerusalem, Palestine, Jordan and Israel
April 5, 2002

PLEASE NOTE: The short press release made in the evening of April 4 and the longer story about the invasion of the Evangelical Lutheran Christmas Church compound are both included in this message.

URGENT PRESS RELEASE

April 4, 2002

At 1:45 pm Thursday afternoon, April 4, 2002, three groups of Israeli Defense Force (IDF) soldiers entered the compound of the Evangelical Lutheran Christmas Church in Bethlehem. When Rev. Dr. Mitri Raheb heard the soldiers entering, he telephoned the bishop in Jerusalem, alerting him to the impending danger to the property, to him and to his family. Bishop Dr. Munib Younan immediately began making telephone calls to the Israeli military and government authorities and various diplomatic corps, demanding that the soldiers be removed from the church property and that Rev. Raheb and his family be kept safe. The Christmas Church is one of six ELCJ congregations. The soldiers went from room to room in the compound for nearly two hours, breaking into offices and detaining Rev. Raheb in a corner of his office. When the soldiers heard Rev. Raheb speaking in Arabic on his telephone, their treatment of him became more rude and rough, according to the pastor's account of his experience. He was then prevented from using the telephone. Finally a second commander arrived who ordered the soldiers out, spoke kindly with Rev. Raheb and assured him that he and his family would be safe. The commander and some of the soldiers then secured broken windows and doors facing the street so the property would be protected. The gift shop could not be secured because two tank shells had wreaked considerable damage. The soldiers left at about 4:10 pm.

P.O.Box 14076, JERUSALEM 91140
Tel: 00972 - 2 - 6276111; 6285764; E-mail: ga_elecj@netvision.net.il
Website: www.holyland-lutherans.org

We in the Lutheran church denounce such acts and demand that the international community and the State of Israel secure the protection and the sanctity of church compounds and properties.

Noted by Rev. Dr. Mary E. Jensen
Communications Assistant for the ELCJ

For more information, call Rev. Gustaf Odquist at +972 - 2- 67-255733

DETAILED STORY OF CHRISTMAS CHURCH INVASION April 5, 2002

It is with great relief that we are able to report that Rev. Dr. Mitri Raheb and his family are safe today after a two and one-half hour incursion into the Lutheran church compound by Israeli Defense Force (IDF) soldiers yesterday, April 4, 2002.

According to Rev. Dr. Raheb, he heard the soldiers entering the compound at about 1:45 pm. The compound consists of the pastor's residence, offices, a guesthouse, a gift shop, an artists' workshop and meeting rooms. Under construction is a conference center. Much of the compound has been financed by partner churches. The compound had been damaged on Tuesday, April 2, when the IDF re-occupied Bethlehem with tanks, bulldozers and troops. Rev. Raheb had quickly inspected the damage on Wednesday, but was unable to inspect the church building itself as the danger from snipers was too great. As of Thursday, a quick look from outside the church showed only one minor stained glass window broken, but a complete inspection will have to wait until the troops are gone and the danger is over.

Rev. Raheb telephoned the office of Bishop Dr. Munib Younan as soon as he heard the soldiers entering which allowed the bishop to begin making phone calls protesting the incursion. Several short phone conversations with Rev. Raheb as the incursion continued enabled the bishop and his staff to give up to the moment reports in phone calls to the Israeli military and the government as well as to European and American diplomats and heads of churches. Bishop Younan was demanding that the soldiers be removed from the church property and that Rev. Raheb and his family be kept safe. By 4:10 pm the ordeal of incursion for Rev. Raheb and his family was over. A second IDF commander had come and ordered the soldiers out of the church compound.

Following is a report of the conversation held with Rev. Raheb after the soldiers left.

Three different groups of Israeli soldiers entered the property, each group consisting of fifteen men. Rev. Raheb shouted at them from the second floor, "Get out! This is a

church. I want to talk to your commander.” The soldiers were breaking down doors and saying, “This is not a church.” Rev. Raheb continued to speak to them, saying, “I am the pastor of the church. I want to come down and talk to you. Do not shoot.” He was wearing his clergy garb, easily recognizable as a pastor..

At that point Rev. Raheb did go down to the ground floor and spoke with the commander, insisting this was church property. The commander said they needed to inspect a particular house, pointing at it. This house was not a part of the compound and Rev. Raheb took one group of soldiers out to the street to show them how the house was not located on the compound. In the meantime, another group of soldiers was breaking down office doors, searching through the property.

The IDF deputy commander for the Bethlehem area called Rev. Raheb on mobile phone, a result of the bishop’s insistent phone calls. The commander asked to speak with the soldiers but they would not take the mobile phone and talk to him. The breaking of doors and searching continued. Rev. Raheb was continually asking to speak more with the commander in the compound.

By this time the soldiers were on the second floor, now in Rev. Raheb’s office searching through drawers and files. The pastor’s telephone rang, and this time it was the bishop inquiring about the pastor’s situation. Rev. Raheb later said, “I believe they thought I was an expatriate pastor until they heard me speaking Arabic and realized I was Palestinian. Then their attitude and actions toward me changed for the worse.” They closed off the telephone, later taking his mobile phone, too. “Now you are detained,” they said, forcing Rev. Raheb to sit in a corner of his own office. “Don’t talk.” When Rev. Raheb continued to speak and one of the soldiers replied, the soldier was reprimanded by the others. Rev. Raheb reported that the soldiers’ language was vulgar and nasty, cursing Arabs and making threats. This was the most alarming time for the pastor because this group of soldiers seemed out of control. The search in the pastor’s office continued for about an hour.

At one point the soldiers let Rev. Raheb go to his home to get keys to open an iron door leading to the construction project. He was able to speak with his frightened wife and family momentarily before returning to his office with the keys. Once they had opened the door the pastor was ordered to sit once again while they searched the construction site. Much of this area had already been damaged and vandalized on Tuesday, Rev. Raheb reported.

About two hours into the incursion, another IDF commander arrived. His attitude toward Rev. Raheb was completely different, speaking kindly to him. “You are not responsible for anything,” the commander said. “Don’t worry, you are safe.” This commander ordered the soldiers out of the compound, but before they left the commander and a few soldiers did some repair work on the doors and windows immediately facing the street. It was at this point that Rev. Raheb was able to go outdoors and see what damage had been done, noting one minor stained glass window in the church was broken. The gift shop area in the compound has sustained the worst damage. Part of the building itself was destroyed and the door to the gift shop could not be repaired.

While he was outside Rev. Raheb was told by neighbors that mines had been planted in the streets of the Old City by the soldiers, some of which had already exploded. The IDF commander confirmed this. Reporters had begun to gather near the church but the pastor was told not to talk to them, and by the time the soldiers left the reporters had gone. Rev. Raheb told the commander that he was concerned the soldiers would return but the officer said that wouldn't happen, and a mark was made on the building which indicated to soldiers that this building had been inspected and was safe.

Throughout the experience, Rev. Raheb insisted to the soldiers and the commanders that the church does not allow armed people to enter the premises. The church compound was not used for fighting, only for helping people in need.

Although very shaken, Rev. Raheb reported that he and his family were safe. The damage and destruction done to the church compound, however, were very extensive. We denounce such attacks and demand from the Israeli government protection and sanctity of churches and church property.

Noted by Rev. Dr. Mary E. Jensen

For further information, please contact Rev. Gustaf Odquist

Mobile: +972-2-67-255-733

Mellomkirkelig Råd

Oslo

8. og 9. september 1998

arkiv: 515.34

Sak MKR 33/98: MIDT-ØSTEN-STRATEGI FOR MELLOMKIRKELIG RÅD

Saksbehandler: Hans Morten Haugen/Generalsekretær

Saksdokumenter: Utkast til strategi

Saksframstilling:

Bakgrunn

Utdelingen av Nobels Fredspris i 1994 til de politiske lederne på israelsk og palestinsk side for gjennombruddet i og med Oslo-avtalen, markerte et tidskille i Den norske kirkes engasjement i Midt-Østen. Eksisterende kontakter og relasjoner fra norske kristne mot grupper og kirker i regionen fikk en ny dimensjon over seg: Hvordan kan de brukes til å hjelpe den skjøre fredsprosessen som Oslo-avtalen innebar starten på? Og nye perspektiver og problemstillinger kom opp. Ikke minst galdt det spørsmålet om religionenes rolle. Etterhvert som implementeringen av fredsprosessen ble stående i stampe, ble det klart at jødedommen og islams rolle var undervurdert - ikke bare av drivkreftene bak selve Oslo-avtalen. Og samtidig kom spørsmålet: Har de kristne kirkene i regionen et særlig bidrag for fred og forsoning å komme med?

I tiden etter 1994 har interessen for regionen derfor vokst sterkt i Den norske kirke. Idag er det en rekke relasjoner mellom vår kirke og organisasjoner innen vår kirke og Midt-Østen. For å synliggjøre engasjementet, formidle informasjon og sikre en forpliktelse og varighet på samarbeidsrelasjonene har det vært ønskelig å utarbeide en Midt-Østen-strategi for Mellomkirkelig Råd. Denne skal også være til hjelp for bispedømmer, menigheter, organisasjoner og turoperatører når disse gjør sine overveielser og prioriteringer.

Mellomkirkelig Råd drøftet saken på sitt møte i mai 1998 under sak 22/98 og la vekt på at strategiplanen må være kortfattet, operasjonell og fleksibel. I den plan som nå presenteres for Rådet er det derfor lagt vekt på at den skal gi inntresserte klar beskjed om hvilke fokus som er de viktigste. Samtidig skal planen kunne endres raskt ettersom behovet endrer seg.

Det kan være naturlig som en del av bakgrunnen kort å peke på noen av de ulike kontaktene og relasjonene som har vært og er mellom Den norske kirke og Midt-Østen. Den norske kontakten med de mange folkegruppene i Midt-Østen har vært mulig blant annet fordi vi ikke har noen kolonifortid, egeninteresse i regionen eller en politisk agenda som

oppleves uheldig av partene. Utvilsomt hadde Norge langt bedre forutsetninger enn for eksempel Sverige for å føre jøder og palestinere sammen, siden israelske myndigheter hadde en oppfatning om at Sverige var for «palestinavennlig» til at svenske myndigheter kunne være en seriøs dialogpartner.

Tradisjonelt er det Den norske Israelmisjon som har lengst tilstedeværelse i Det hellige land. Deres virksomhet har tradisjonelt rettet seg mot jøder, men har i noen grad også omfattet palestinere. Israelmisjonen har også en periode deltatt i COCOP-samarbeide mellom Den lutherske kirken (ELCJ) og samarbeidende misjoner i Europa og USA.

En rekke viktige begivenheter har bidratt til å styrke relasjonene mellom kristne i Norge og i Midt-Østen, samt mulighetene til å delta i dialog med representanter for de øvrige religiøse samfunnene. Særlig sentralt her er seminaret i Oslo i forbindelse med tildelingen av Nobels fredspris 1994. En rekke kontakter er også gjort i enkelte bispedømmer, i menighetene, i andre kristne organisasjoner og i regi av Bibelselskapet og Kirkens Nødhjelp. Til sammen gir dette et bredt nedslagsfelt i regionen, men der hovedfokus har vært situasjonen for palestinere.

I årene etter Oslo-avtalen er det vokst fram flere menighet til menighet-relasjoner som f.eks mellom Sarpsborg og Bethlehem og Grefsen og Ramallah.

Norges KFUK/KFUM gjennom Delta Internasjonalt har i lang tid hatt et sterkt nærvær i regionen. Særlig sentrale har Delta vært i å bringe opp menneskerettighetsovergrep overfor myndighetene, også her hjemme. Kirkens Bymisjon har hatt en kontakt til de palestinske kristne, og har i det siste samarbeidet med Norges Kristelige Studentforbund om såkalte alternative pilgrimsturer, der en kan nyte godt av gjestfriheten i palestinske gjestehus. Også noen av prostiene våre, i hovedsak Hallingdal, har hatt en kontakt med palestinske kristne gjennom flere prestebesøk.

Feltprestekorpsets langvarige tilstedeværelse i regionen gjennom den norske FN-bataljonen som har vært utplassert i Gaza og senere i Libanon, har gitt mange prester i Den norske kirke førstehåndskjennskap til konflikten mellom Israel og palestinere og mellom Israel og deres naboland.

Bibelselskapet ivaretar relasjonene til Armenia, og har også en tilstedeværelse i de andre landene gjennom nasjonale bibelselskap. I noen land, som Tyrkia, er bibelselskapets virksomhet den eneste kristne bokproduksjon som tillates. Det er viktig at vi søker å opprettholde en regionforståelse av Midt-Østen som også inkluderer de områdene hvor lite norsk kontakt fra før er etablert.

Det er likevel ingen tvil om at når kontakten mellom norske kristne og Midt-Østen skal oppsummeres, er det et sterkt engasjement for Israels sak som vil dominere. Direkte støtte gjennom Israelmisjonen til Casparisenteret i Jerusalem og tiltak i andre byer, samt en omfattende turistvirksomhet i regi av mange reiseoperatører, har gjort Israel og jødernes situasjon i Israel kjent for mange nordmenn. Israelmisjonen har utvilsomt bidratt med mye informasjon tilbake til Norge, og viser idag også interesse for å styrke kontaktene med andre kristne enn de jødiske kristne.

Med dette litt brokede bildet som et bakteppe, foreslår sekretariatet følgende Midt-Østen-strategi for Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke:

MIDT-ØSTEN STRATEGI FOR MELLOMKIRKELIG RÅD

Vedtatt på møtet 8-9 september 1998

Sentrale utfordringer

* I Midt-Østen er det en rekke utfordringer som aktualiserer at Mellomkirkelig Råds oppmerksomhet må være i denne regionen. Strategipalenen har 3 geografiske fokus :

- Israel, de palestinske selvstyreområdene og Jordan
- Libanon, Syria og Tyrkia
- Egypt

* De kristne i den østlige del av Middelhavet blir stadig færre. Utflytting er den viktigste forklaringen, men også ulike former for konvertering fra kristendom til islam er viktige forhold. I Betlehem arbeides det bevisst med utflytterproblematikken, med blant annet å gi relevante arbeidsmuligheter for de som vender tilbake.

* Det er mangelfullt samarbeid mellom kirkene. Forholdet til statsmakten er ett av de kinkige punkter, men også ønske om og behov for internasjonal oppmerksomhet og vektleggingen av *eget* nettverk og egne kontakter - i motsetning til *andres* nettverk - har til nå gjort det vanskelig å bygge tilstrekkelig samarbeid. Våre kirkepartnere i regionen er kjent med de avtalene om kirkefellesskap som Den norske kirke har inngått.

De etablerte kirkene i området opplever en aktiv misjonsvirksomhet fra vestlige kristne i sine nærmiljøer. Siden de fleste av de etablerte kirkene er bygd opp rundt nasjonal tilhørighet, har de ofte liten interesse av å drive aktiv evangelisering overfor andre. En slik måte å arbeide på oppleves ofte som alt for defensiv av de mer evangelikale og karismatiske kirkene. Dette kan skape konflikt.

* Kontakten med de ulike grupper av kristne, i hovedsak kristne med jødisk bakgrunn og kristne med palestinsk bakgrunn, har vært ivaretatt av høyst ulike grupper i Norge. Samtidig er det ingen tvil om at samarbeidet og forståelsen mellom kristne i regionen - på tvers av etniske skiller - tradisjonelt har vært svært svak. Fordi både jødekristne og palestinske kristne er sårbare grupper, har de heller ikke tilstrekkelig overskudd til å søke slikt samarbeid.

* Den norske bistanden til området har i liten grad styrket situasjonen for kirkene. Bistanden til de palestinske områdene - i hundre millioner-klassen - har i stor grad vært formidlet gjennom de palestinske selvstyremyndighetene. Forvaltningen av disse midlene har vært utsatt for kritikk. Kirkens Nødhjelp har ingen planer om å øke sin innsats mot regionen utover hva de allerede har gått inn i.

* Den økte turiststrømmen som vil komme til området, blir i særlig grad nyttiggjort av israelske myndigheter, også fordi disse kan tilby flest og best fasiliteter. Blant norske kristne er kjennskapet til palestinske kristne noe økende, men fortsatt foregår svært mye av turistreisene til Det Hellige land uten kontakt med palestinske kristne og de tjenester som disse kan tilby. Dette er både et informasjonsspørsmål, men også et spørsmål om viljen til å tenke nytt ved å flytte fokus over mot "de levende stenene" i Det Hellige land.

* Menneskerettighetsovergrepene i Israel og i de palestinske områdene er omfattende og summariske og vilkårlighet eller ingen retterganger preger politi og påtalemakt. Den misnøyen dette avstedkommer, fortsetter å true den regionale stabiliteten. De menneskelige lidelsene som den stadige stengingen av grensen mellom Vestbredden og Jerusalem medfører, representerer også en trussel mot religionsfriheten i og med at adgangen til hellige steder i Jerusalem begrenses for både kristne og muslimer.

* Den gjensidige mistenksomheten som preger jøder og palestinere er dyp og ofte også religiøst motivert. Arbeidet med religionsdialog mellom de tre abrahamittiske religionene og spørsmål som berører religionsfriheten arbeides det med i flere miljøer, blant annet ved høy-profilerte institusjoner som f.eks Kronprins Hassan av Jordans institutt, men også av grasrot-grupper som f.eks Al-Liqa-senteret i Bethlehem som har mottatt støtte fra MKR.

* Den norske sjømannsmisjon / Norsk kirke i utlandet er svakt representert i det aktuelle området. I tillegg skal nå Norge trekke seg fra UNIFIL, slik at norske feltprester heller ikke er i området. Det er derfor nødvendig å bygge nye relasjoner, noe som må gjøres etter anbefaling fra kirkene i området, og i samarbeid med andre norske kristne organisasjoner. Dette er arbeid som vil ta tid, og det er viktig å la de lokale kirkene legge premissene for denne utviklingen.

* Det er alltid et vanskelig dilemma å samarbeide med en sårbar part i et område når dette kan konsolidere en privilegert posisjon, og mulige motsetninger til andre sårbare grupper. Hvilke relasjoner de kristne har til sine naboer vil variere, og det er helt vesentlig at et økt samarbeid ikke forpurrer eksisterende lokale relasjoner og forsøk på å bygge en felles identitet.

På denne bakgrunn formuleres en overordnet målsetting for Mellomkirkelig Råds Midt-Østen-arbeid:

Mellomkirkelig Råds engasjement i Midt-Østen skal først og fremst bidra til at et levende kristent nærvær i regionen opprettholdes og styrkes

I samarbeid med utvalgte kirker i regionen og med Middle East Council of Churches (MECC) skal Rådets arbeid primært være konsentrert om 3 områder:

- 1. Økumenisk samarbeid innen regionen*
- 2. Religionsdialog og religionsfrihet i regionen*
- 3. Jerusalem-spørsmålet*

Geografisk fokus 1 : Israel, de palestinske områdene og Jordan

Det er naturlig å trekke inn Jordan i kjerneområdet, siden Jordan har en betydelig palestinsk befolkning, har økende samarbeidsrelasjoner med både Israel og Palestina, og fordi den Evangelisk-lutherske kirken (ELCJ) også har en menighet i Amman. Likeledes fordi Jordan idag har et formelt del-ansvar for å ta vare på de hellige stedene i de områdene som ble okkupert etter 1967-krigen.

1.1 Økumenisk samarbeid

Omfanget av norsk reiseaktivitet til Israel og de palestinske områdene er høyt, og inntrykkene som dannes her bestemmer både virkelighetsoppfatning og samtidig engasjement. Mange som har hatt anledning til å bevege seg utenfor de kulturelle strukturer som legges opp har møtt levende kristne fellesskap. Denne -i norsk sammenheng ofte oversette realitet- må bety at det må være et sentralt anliggende for Mellomkirkelig Råd at norske kristne kan oppleve Det Hellige Land på en måte som yter respekt for våre palestinske kristne søstre og brødre.

Kontakten mellom norske og palestinske kristne har rettet seg nettopp mot den anglikanske og den lutherske kirken. Den lutherske kirken (ELCJ) er svært liten. Det bør arbeides for at et bispedømme tar hånd om kontakten med ELCJ. Mehigheter bør også oppfordres til å søke samarbeid med andre kirker, i første rekke den anglikanske.

Mellom disse to små kirkene er det idag en økende grad av samarbeid, ikke minst på lokalt plan og det må være et mål for Den norske kirke å støtte opp om de kirkefellesskapsinitiativ som de selv tar.

Kontakten mellom messianske og palestinske kristne må også søkes styrkes og her er det naturlig for mellomkirkelig Råd å søke samarbeid med Israelsmisjonen.

1.2 Religionsdialog

Det vanskeligste spørsmål mellom islam og jødedom er spørsmål som handler om land .løfter og adgangen til de hellige steder. Mellomkirkelig Råd vil fortsette å bringe representanter for de to religionene sammen til dialog.

Når det gjelder de palestinske kristne som vi ønsker å styrke kontakten med, er det nødvendig for oss å forstå at deres fredelige relasjoner med moderate muslimer er viktige for å befeste den palestinske identiteten. Trusselen disse opplever kommer både fra islamsk, jødisk og vestlig-kristen fundamentalisme. For å styrke kirkene, er det viktig at også samarbeidet dem imellom om religionsdialog oppmuntres.

De erfaringene vi gjør med religionsdialog i Norge, Samarbeidsrådet for tros-og livssynssamfunn og fra kontaktgruppene med Islamsk Råd og Mosaisk Trossamfund bør få anledning til å møte erfaringer fra religionsdialog i Midt-Østen. Fred mellom religionene er en forutsetning for politisk fred.

På dette feltet er de teologiske institusjonene i området viktige medspillere. I Jerusalem finnes Casparisenteret hvor Israelsmisjonen er sentrale og dette senteret ser i økende grad utover det tradisjonelle virkefeltet til Israelsmisjonen. Svenska Teologiska Institutet spesialiserer seg på religionsdialog og det katolske senteret Tantur likeså. I tillegg finnes tre sentra drevet av palestinere: International Centre of Bethlehem, Sabeel Liberation Theology Centre og Tantur Ecumnical Institute for Theological Studies.

Det er svært påkrevd å arbeide for at norske teologiske læresteder blir kjent med og tar i bruk muligheten for å etablere utvekslingsordninger med læresteder i Israel og de palestinske områdene.

1.3 Press mot palestinere i Øst-Jerusalem

De kirkene som aktivt arbeider for å motvirke fraflyttingen av palestinere fra området, og som søker å få folk til å komme tilbake, må en søke å støtte. Dette arbeidet foregår særlig i området rundt Jerusalem . Arbeidet er betydelig vanskeligere lengre nord, der en liten andel er kristne. Det kan være en oppgave for Mellomkirkelig Råd å gi informasjon til norske kristne om omfanget av fraflyttingen og om hvordan kristne palestinere forsøker å motarbeide fraflytting.

Sammen med internasjonale og regionale økumeniske organisasjoner, må Mellomkirkelig Råd påtale overgrep som rammer palestinske familier av både muslimsk og kristen opprinnelse på bakgrunn av den økende konflikten omkring retten til land og eiendom i Øst-Jerusalem.

Dialogen med norske myndigheter og med myndighetene i regionen om de menneskerettslige sidene ved en politikk som presser palestinere ut av Øst-Jerusalem må forsterkes.

Deltakelse i Stiftelsen Oljeberget må ses på på denne bakgrunn og bør være en prioritert oppgave som en del av en bredere strategi for å holde et høyere internasjonalt og økumenisk nærvær i Øst-Jerusalem. På kort sikt for å hindre at land må selges og på lengre sikt for å bidra til at eiendommen får en god utnyttelse nettopp for å styrke det moderate palestinske nærvær i Øst-Jerusalem.

Geografisk fokus 2: Syria, Libanon og Tyrkia

2.1 Økumenisk samarbeid

Mellomkirkelig Råd vil arbeide for at et bredere regionalt perspektiv hvor israels naboland bringes inn får mer gjennomslag i den fredsprosessen som norske myndigheter søker å stimulere. Det gjelder særlig Libanon og Syria. I disse landene har det tradisjonelt sett vært mindre kontakter, og det er en svakere tilstedeværelse av protestantiske kirker. Gjennom fellesskap i internasjonale økumeniske organer og ved ulike studieturer, har vi lagt grunnlaget for relasjoner også med kirkesamfunnene i disse landene. Det er særlig den armensk-ortodokse apostoliske kirken i Libanon og den syrisk-ortodokse kirken i Tyrkia som det er aktuell å utbygge et nærmere samarbeid med. Også med de gresk-ortodokse patriarkatene i Damaskus (Antiokia og Østen) og i Konstantinopel (Det økumeniske patriarkatet) bør relasjonene kunne utvikles noe..

I Libanon og Syria kan Middle East Council of Churches (MECC) spille en viktig rolle og MKR må utbygge kontakten med MECC. Hvordan dette skal skje må avklares og avtales med Kirkens Nødhjelp.

Et mer aktivt samarbeid må initieres mellom internasjonale økumeniske organer og de orientalske kirkene. Kirkesamarbeidet mellom de orientalske kirkene er nå inne i en svært positiv utvikling, der tidligere fordømmelser knyttet til ulike

oppfatninger om Kristi to naturer, ikke lenger er gyldige. Dette gir et godt klima for økt samarbeid.

MECC er en enestående ressurs når det gjelder kunnskaper om kristendommens historie i regionen og til å forstå deres situasjon i dag. MKR vil derfor søke støtte til tiltak i MECC regi som handler om dette og selv bidra til at slik kunnskap spres i Norge.

Det bør arbeides for at norsk teologisk miljø kommer i nærkontakt med oriental-ortodoks teologi slik denne idag utfoldes i de "gamle" kirkene i Midt-Østen. Teologiske institusjoner som NLA, TF og MF må utfordres til å legge tilrette program for utveksling av ungdom og teologistudenter og lærere

Noen av kirkene er også interessert i å formidle sin historie og tilby pakker for turistreisende. Den gresk-ortodokse kirken i både Konstantinopel og i Damaskus kan legge til rette for besøk, og også den syrisk-ortodokse og armenske kirke har enormt rike kulturskatter som fortsatt opprettholdes av kristne i dag.

I samband med 2000års-feiringen for Kristi fødsel bør de kristnes situasjon i hele regionen, og ikke bare i Israel og de palestinske områdene løftes fram.

2.2 Religionsdialog

Et land som Libanon har bred erfaring med religionsdialog . Den nasjonale kristen-muslimske dialogkomiteen i Libanon og kontaktgruppen mellom MKR og Islamsk Råd ville f.eks utvilsomt hatt utbytte av å møtes.

Fordi relasjonene til våre muslimske naboer er så forskjellige i våre to land, har det utviklet seg svært ulike praksiser hos de ulike kirkene.

Et problem i Libanon, Syria og Tyrkia er at de offentlige kontorene som skal ta seg av religiøse spørsmål i all hovedsak har kompetanse på islam. Andre religioner kan i mindre grad gjøre seg nytte av disse kontorene, og det er en alminnelig oppfatning at disse kontorene ikke tjener interessene til f.eks de kristne fellesskapene. Dette bidrar ytterligere til å isolere de kristne.

Innenfor arbeidet med oppfølgingen av "Oslo-konferansen om religionsfrihet" bør Mellomkirkelig råd skaffe seg en oversikt over omfanget av formell diskriminering av kristne i lovverk og i praksis i landene i Midt-Østen.

2.3 Overgrep og press mot kristne

Noe eget menneskerettighetsarbeid drives ikke organisert av kirkene i Tyrkia, Syria og Libanon. Mye av den samfunnsmessige aktiviteten handler om å holde

stillingen som kirke. Imidlertid kan mye av det arbeidet som gjøres klart forstås som menneskerettighetsarbeid i vid forstand. Det vil derfor være viktig både å søke andre kanaler for menneskerettighetsengasjement enn det kirkelige og se at støtte til mer tradisjonelt kirkelig arbeid indirekte har en menneskerettighetskomponent som ikke må undervurderes.

Det norske menneskerettighetsfondet har lenge ønsket å bidra til styrking av organisasjoner i hele regionen. Mange organisasjoner i regionen sliter med betydelige restriksjoner på virksomheten. I Tyrkia er det blant annet forbudt å støtte organisasjoner, men ikke stiftelser og kirker økonomisk.

Mellomkirkelig Råd må derfor arbeide for at de kristnes situasjon i Midt-Østen må gis økt oppmerksomhet innenfor Menneskerettighetsfondets arbeid.

Geografisk fokus 3 : Egypt

Der den koptiske kirken er en majoritetskirke i land som Etiopia og Eritrea er norske misjonsorganisasjoner tilstede med en bred aktivitet . I Egypt derimot er de koptiske kristne mindre synlige i samfunnslivet ,trass i at det er grunn til å tro at omtrent 10 prosent av befolkningen er kristne.

3.1 Økumenisk samarbeid

Den kontakten som er etablert mellom Den norske kirke og Den koptiske kirke gjennom engasjementet til Tunsberg bispedømme , er oppmuntrende og forbilledlig.

Mellomkirkelig Råd har merket seg ideen om å etablere et permanent norsk kirkelig nærvær i Egypt i samarbeid med Den koptiske kirken . Modellen kan være liknende den som Svenske Kyrkan har valgt. Forutsetningen må være at dette tjener den koptiske kirkes framtid i landet.

Økumenisk Utvalg for Tunsberg bispedømme og bispedømmerådet bør oppfordres til å utvikle dette samarbeidet videre. Særlig bør kontakten med Shoubra el-Chema-bispedømmet og Luxor-bispedømmet følges opp på ulik måte, og MKR har særlige forventninger knyttet til ungdomsarbeidet. MKR bør følge denne utviklingen, og gi støtte der dette er nødvendig..

Den koptiske kirken er til tross for sine 6-7 millioner medlemmer relativt usynlig i det egyptiske samfunnet. Kirken må ta stilling til hvordan en eventuell økt synliggjøring skal foregå. Frykten for negative konsekvenser ved for sterk eksponering er til stede hos mange av kirkene i Midt-Østen.

3.2 Religionsdialog

Det er dokumentert voldelige overgrep mot kristne i landet, både koptiske og protestantiske. Angrepene kommer særlig fra militante islamister, men det er også rapportert om at militære avdelinger har stått bak vandalisering av kirkelige bygg. Hovedproblemet ligger i begrensningene på utbedringer og renovasjoner som kristne tillates å gjøre på kirkebyggene sine. Det er bare etter tillatelse fra presidenten at slike utbedringer kan finne sted.

MKR vil arbeide for at den diskriminerende praksisen overfor de kristne i Egypt må opphøre.

MELLOMKIRKELIG RÅDS MIDTØSTEN-STRATEGI 1998-2001 - ERFARINGER OG UTFORDRINGER

A) ERFARINGER

Strategiplanen er bygd opp slik at den fastsetter
"å medvirke til de kristne kirkers fortsatte nærvær og tjeneste i Midtøsten"
som selve hovedmålet for Mellomkirkelig råds engasjement.

Hovedmålet søkes realisert gjennom tre strategiske satsingsområder. Disse er:

- 1) Økumenisk samarbeid
- 2) Religionsdialog og religionsfrihet i regionen
- 3) Jerusalem-spørsmålet

Derneft er planen bygd opp rundt tre geografiske foki:

- Israel, de palestinske selvstyreområdene og Jordan
- Syria, Libanon og Tyrkia
- Egypt

Rapporten vil følge den geografiske oppdeling i sin gjennomgang:

Israel, De palestinske selvstyreområdene og Jordan

Relasjoner er bygd opp mellom norske menigheter og hovedsakelig menigheter i ELCJ (Evangelical Lutheran Church of Jordan), primært gjennom satsingen i Borg bispedømme, men også gjennom menigheter andre steder i landet. Formell samarbeidsavtale mellom ELCJ og Den norske kirke ved Borg bispedømme er undertegnet og feiret både i Fredrikstad og i Jerusalem/Amman. Borg Bispedømmeråd har arrangert seminarer to ganger (sept. -98 og jan. -01), begge ganger med sentral deltakelse fra regionen, og med MKR som både faglig og økonomisk støttespiller.

To store delegasjonsreiser fra Norge og en rekke små reiser ble arrangert knyttet til Jubileum 2000, og det var besøk både fra ELCJs prest i Betlehem og ELCJs biskop til Norge, de siste reisene under bønneuken i 2001 og i slutten av januar 2002.

Den Norske Israelsmisjon har fra gammelt av ivaretatt en norsk observatørrolle i ELCJs årlige samarbeidsorgan med europeiske kirker og organisasjoner (COCOP). Denne ordningen er ikke lenger naturlig, og MKR har - i forståelse med Israelsmisjonen og med bifall fra ELCJ - bedt Borg bispedømme forstå denne oppgaven. Det er et premiss fra vår side at vi ikke deltar i COCOP med økonomiske midler, men som et uttrykk for en pastoral relasjon. Det bør vurderes om vi skal utfordre Kirkens Nødhjelp til å delta også, ettersom KN bidrar med midler til ELCJs skolearbeid.

Samarbeidet med Israelsmisjonen har i hovedsak fungert gjennom SMM, og det er riktig å understreke den tilnærmingen som har skjedd mellom våre to organisasjoner de siste tre-fire år. Brosjyren om kristne gjestehus i Israel og De palestinske områdene, utgitt i august 99, er ett eksempel på dette.

Den norske kirke har ikke iverksatt særskilte tiltak for å bidra til økt økumenisk samarbeid mellom kirkene i regionen. Men det kontaktarbeidet som ble gjort av biskop Kvarme gjennom Jerusalem Inter-Church Committee (JICC) og de samtaler som Stiftelsen Oljeberget har ført om en strategisk bruk av eiendommen til beste for lokale kristne palestinske kirker, har bidratt noe til dette

Norge er også representert i styret for dialogsentret Sabeel (lokalisert i det anglikanske senteret i Jerusalem), gjennom sogneprest i Nord-Fron, Kjartan Ruset.

På religionsfrihetsområdet er det gitt plass i et KISP-møte for en analyse av utkastet til palestinsk grunnlov, hvor islam er gitt en privilegert status. Bekymringen er brakt fram for norske myndigheter i forkant av reiser til De palestinske selvstyreområdene.

Menneskerettighetsarbeidet ellers er basert på innsatsen til Det norske menneskerettighetsfond. En evaluering gjennomført for Fondet sommeren 1999, bekreftet at det er de store organisasjonene som gjør det beste arbeidet, og disse organisasjonene vil for en stor del være for store til å få økonomisk støtte fra Fondet, slik retningslinjene i dag praktiseres. Det ble likevel bekreftet at støtten som var gitt, hadde hatt positiv effekt.

Når det gjelder spørsmålet om Jerusalem, er det vesentlig å peke på Mellomkirkelig råds uttalelse "Jerusalem – en åpen by for alle" fra september 1998. Tenkningen i denne føyer seg inn i de uttalelser som er kommet fra LVF og KV, og ikke minst fra kirkene i Jerusalem selv. KISP-uttalelsen "Vi må arbeide for fred mellom alle Abrahams barn" fra oktober 2000 har et bredere perspektiv og legger et særskilt ansvar for den forverrede situasjonen som har hersket det siste året på den sterkeste part - den israelske regjering. Uttalelsene er oversatt til engelsk og ble sirkulert under Sentralkomiteemøtet i KV i januar 2001.

Etablering av et Økumenisk observatørteam var av de tiltakene som ble foreslått under konsultasjonen om Israel-Palestina som fant sted i Genève i august 2001, og hvor Jorunn Kapstad fra KN og Trond Bakkevig deltok. MKR/AU har drøftet forslaget og stilt noen kritiske spørsmål til det, samtidig som man har ønsket å signalisere en positiv grunnholdning til å bidra med at det etableres et internasjonalt nærvær i området i mangelen på at politiske initiativ om en internasjonal observatørstyrke i FN-regi har ført fram. Saken har ikke fått noen avklaring. Vi legger vekt på at det eventuelt blir en økumenisk gruppe fra Norge og Norden som deltar. Erfaringene så langt viser at en skal være forsiktig med å belaste kirkene i området med vertskapsfunksjoner. Foreløpig er det ikke etablert en god nok vertskapskapasitet i annen regi, bl.a. som følge av at Middle East Council of Churches' (MECCs) Jerusalem-kontor har vært midlertidig ute av drift en periode.

De siste årene har rådet vært en sentral aktør innenfor Stiftelsen Oljeberget. Arbeidet har møtt mange utfordringer, noe som har toppet seg med israelske myndigheters skattekrav til Augusta Victoria-sykehuset. Partene er bedt om å finne en omforenet løsning innen mars. Vi arbeider tett sammen med Utenriksdepartementet om dette.

Til slutt kan det nevnes at MKR var medarrangør av seminaret "Oslo Talks on Peace and Human Rights – The State of the Palestinians after Oslo" den 12. desember. Her var Jerusalem et eget punkt på dagsordenen. Fra Stortinget var det deltakelse fra Utenrikskomiteen, og sentrale palestinske menneskerettighetsorganisasjoner deltok.

Syria, Libanon og Tyrkia

Denne regionen er i større grad preget av den armenske og den syriske kirke. Kontaktarbeidet har derfor i hovedsak rettet seg mot disse kirkene. Det har vært en særlig viktig oppgave å presentere disse kirkenes historie og aktuelle situasjon med vekt på besøk og økt kunnskap. Intensjonen om å trekke kirkene i disse landene inn i en større fredsprosess, har ikke vært mulig å følge opp. Kirkene, særlig den maronittiske kirken i spørsmålet om syrisk tilbaketrekning fra Libanon, har imidlertid selv lagt et betydelig press på politiske myndigheter i sine land.

MKR's delegasjonsreise i mai 1998 hadde en høy profil. Delegasjonen besøkte Libanon, Syria, Jordan, Israel og De palestinske selvstyreområdene. MECC hadde en sentral rolle i å

planlegge besøket. Mellomkirkelig råd har ikke arbeidet aktivt overfor norske myndigheter med å sikre økonomisk støtte til MECCs prosjekter. MECCs manglende kapasitet til å følge opp et mangfold av partnere er et problem.

De siste årene er det fra rådets side gjort et særlig arbeidet opp mot det syrisk-ortodokse samfunnet i Sørøst-Tyrkia. Arbeidet har handlet om to delegasjonsbesøk (1998 og 1999) i tillegg til den reisen som ble foretatt i 1995. Det har her vært en ambisjon å knytte kirken opp mot det internasjonale kirkefelleskapet, noe som er mulig for de kristne i Syria, men i langt mindre grad for de kristne i Tyrkia, som ikke er offisielt anerkjent av tyrkiske myndigheter som en etnisk minoritet.

Støtten har også vært av økonomisk art og har gått til to busser, en traktor og en brønn. Noe av støtten er formidlet fra Kirkens Nødhjelp, men det meste har kommet gjennom ofringer på Menneskerettighetssøndagen ved menigheter i Den norske kirke.

Ferdigstilling av brosjyren "Kristne gjestehus i Midtøsten" hvor gjestehus og klostre er presentert slik de kristne selv ønsker det, har skjedd i samarbeid med Kirkens Nødhjelp. Det har vært en viss oppfølging i ettertid, og mottakelsen har vært meget positiv, blant annet ved de norske ambassadene i regionen. Det er likevel ikke grunnlag for å rapportere om en betydelig økning i pilegrimsreiser til disse tre landene.

Mellomkirkelig råd var også medarrangør av høringen "A Silent Catastrophe - The Situation for Christian Communities and the Christian Heritage in the Middle East" under Bjørnsonfestivalen i Molde i august 2001. William Dalrymples bok "I skyggen av Bysants" utgjorde bakgrunnen for en panelsamtale, og det var en viss mediedekning.

Kontakten med Den armensk-apostoliske kirke inne i Armenia blir i hovedsak ivaretatt gjennom Bibelselskapet. Den norske kirkes preses, biskop Bondevik, var tilstede under feiringen av 1700års-jubileet for den armenske kirke som statskirke i mai 2001 i Beirut. Gjennom kontakten med den armenske catholicos i Beirut er det også en god forbindelse med denne kirken om flere internasjonale kirkelige initiativ.

Menneskerettighetsarbeid er av de sentrale elementene i dette samarbeidet. Tyrkias behandling av sine minoriteter er fremdeles under sterk kritikk, dog behandles de religiøse minoritetene jevnt over noe bedre enn de etniske minoritetene. Dette arbeidet utføres på basis av rapporten "Freedom of Religion in Turkey" utarbeidet av Den Norske Helsingforskomite og Mellomkirkelig råd. Anliggendet er brakt opp i OSSE, FNs Menneskerettighetskommisjon, samt direkte til president Ecevit under hans Norgesbesøk forsommeren 2000.

MKR var også av de som tok affære, gjennom brev til UD og den norske ambassaden i Ankara, da det ble reist rettssak mot den syrisk-ortodokse presten Yusuf Akbulut, etter at han hadde vist til at også syrisk-ortodokse kristne var drept i massakrene i 1915. I brevet til UD lå det omfattende dokumentasjon. Rettssaken ble avlyst, i all hovedsak som følge av internasjonalt press.

Det er også her viktig å nevne Menneskerettighetsfondet. Fondet har bl.a. støttet menneskerettighetsundervisning i Syria etter søknad fra Norges Kristelige Studenterforbund (NKSF), etter at lovendringer i Syria åpnet for dette i 1999. Fondet var også til stede under et seminar i Beirut i september 2001, hvor problemene som møter menneskerettighetsorganisasjoner i Midtøsten, ble diskutert.

En aktuell menneskerettighetsutfordring er de kristne libanesere som var med i SLA-militsen under borgerkrigen i Libanon, og som nå utsettes for hevnaksjoner fra sine muslimske naboer. Dette er ennå ikke fulgt opp, men problemet har også dukket opp i norsk asylpolitikk.

Oppsummering

Det har vært vanskelig å arbeide godt gjennom MECC. De andre relasjonene har også vært krevende å ivareta, men særlig relasjonen til Den syrisk-ortodokse kirke er viktig å ivareta. Samarbeidet med Helsingforskomiteen, Norske myndigheter og Kirkens Nødhjelp har her vært avgjørende, og arbeidet bør vitaliseres gjennom en delegasjonsreise til denne del av Midtøsten høsten 2002 eller våren 2003.

Egypt

Også her har Mellomkirkelig råd valgt å bygge ut relasjoner med den eldste kirken; Den koptiske kirke. Arbeidet har i hovedsak skjedd gjennom Tunsberg bispedømme på vegne av Den norske kirke. Det er menigheter sør i Bispedømmet som ivaretar relasjonen med det sørlige bispedømmet Nagada i Egypt, mens menigheter rundt Drammen ivaretar relasjoner med Shubra el-Khema bispedømmet i utkanten av Kairo. Det har også vært kontakt med biskop Thomas i el-Quessiya, som ligger midt i Egypt, hvor de kristne opplever sterkt press.

Mellomkirkelig råd har kanalisert midler fra UD til Tunsberg Bispedømmes arbeid. Derigjennom har det vært mulig å foreta delegasjonsreiser fra Norge til Egypt, ledet av biskopen, samt noen mindre reiser, der Hans Einar Hem og Jan-Otto Eek har hatt ansvaret.

Midlene fra UD har også vært brukt til å invitere to av kirkens biskoper - biskop Marcos og biskop Beemen - til Tunsberg. Besøk på bispedømmerådsdager, seminarer og annen form for opplysningsarbeid har vært en del av programmet under disse besøkene. I 2001 ble det også innvilget støtte til den første norske utstillingen av koptisk ikonkunst på Gulden utenfor Mjøndalen. Også denne utstillingen var muliggjort ved hjelp av støtte fra Mellomkirkelig råd.

Mellomkirkelig råd har også vært formidler av NORAD-støtte til et arbeid som en koptisk stiftelse har drevet blant narkomane. I samband med dette arbeidet reiste Terje Bang og Leif Magne Helgesen fra Kirkens Bymisjon i Vestfold for å utveksle erfaringer fra arbeid mot narkotikamisbruk.

Til sist kan nevnes at Mellomkirkelig råd ved en anledning ga støtte til spredning av bildebibler til mange av bispedømmene. Dette ble gjort i tett kontakt med de biskopene vi hadde relasjon til, men støtten gikk til trykkeriet, som da kunne spre flere eksemplarer gratis. Vi har i ettertid - gjennom Bibelselskapet i Norge - forsøkt å få støtten til framtidig barnebibelproduksjon inn i den støtten som Bibelselskapet i Norge gir Bibelselskapet i Egypt.

På menneskerettighetsfeltet er det mange utfordringer. En av dem er striden rundt koptiske kirkebygg. Fra desember 1999 er det åpnet opp for at kirken uten tillatelse fra landets president kan foreta utbedringer av kirkebygg. Diskrimineringen av de kristne synes ikke å ha avtatt, og MKR følger situasjonen. Tunsberg biskop og MKRs Generalsekretær har overfor den egyptiske ambassadøren i Norge uttrykt dyp bekymring for situasjonen for de kristne etter en periode med omfattende angrep på de kristne i byen Kosheh.

Egypt ble besøkt av Menneskerettighetsfondet i desember 1999, og flere kristne organisasjoner har både mottatt støtte og mottok besøk. Også i Egypt er det et generelt problem at organisasjonene er for store til å kunne motta tildelinger fra Fondet.

Oppsummering: Ikke minst gjennom arbeidet til Tunsberg biskop, er det skjedd mye positivt. Det bør fram til påske være en samtale med de sentrale personene i arbeidet om hvordan arbeidet best kan videreføres. Mellomkirkelig råd har ikke levert fullstendig rapport til UD for tildelingen til for 2000 og 2001, noe som må gjøres før en ny søknad kan sendes UD.

B INTERNASJONALE ORGANISASJONERS INITIATIV OG APPELLER

LVF har lenge hatt et sterkt engasjement mot Midtøsten. Det har delvis vært en teologisk dialog mellom lutherske kirker og jødedom, delvis et diakonalt engasjement for palestinske flyktninger gjennom Augusta Victoria sykehuset på Oljeberget og delvis en sterk støtte til deres lille medlemskirke i regionen, ELCJ. Ettersom ELCJ har utviklet sin kritikk av israelsk okkupasjonspolitikk generelt og settlementpolitikken spesielt har LVF sett det som sin oppgave å gi rom for denne stemmen inn i det globale lutherske kirkefelleskap. Under siste års Rådsmøte var det blant annet et dagsseminar for alle Rådsmedlemmene om situasjonen. Mellomkirkelig råd har ønsket å fange opp ropene fra blant annet de kristne byene på Vestbredden hvor den lutherske kirke fremdeles har levende menigheter i Betlehem, Beit Jala og Beit Sahor, og formidle dem videre til bispedømmer og menigheter i Den norske kirke.

Kirkenes Verdensråd har også hatt et langvarig engasjement i regionen, blant annet gjennom et nært samarbeid med MECC hvor de ortodokse kirkene i regionen er viktige medlemmer. For øvrig er MECC et regional kirkeråd hvor også den romersk katolske kirke er medlemmer.

Det siste året er det tatt flere nye initiativ fra KV's side. Vedlagte rapporter fra delegasjonsbesøk i juli 2001 og internasjonal konsultasjon i august 2001 samt vedtakene fra møtet i Eksekutivkomiteen i september 2001 viser dette med all tydelighet: KV bruker nå sine krefter på en mobilisering blant medlemskirkene for å øke det politiske presset mot Israel til å oppheve okkupasjonen av palestinsk land.

I disse dager er det sendt ut en liten "bønnebok" fra kirkene i Jertusalem for fred (vedlagt). KV oppfordrer sine medlemskirker å ta den i bruk fra dags dato og fram til påske. Sekretariatet planlegger å gjøre den kjent blant kirkene i Norge.

Proposed Framework for the Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel (EAPPI)

Introduction:

The following framework for the *Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel* (EAPPI) was developed and agreed upon on 2 February at the meeting of the World Council of Churches (WCC) Working Group on Accompaniment, held at the Ecumenical Centre in Geneva, Switzerland following a series of common statements and calls of the Heads of Churches in Jerusalem from September 2000 to March 2001, where among others they requested "*protection for all our people in order to assist the reestablishment of mutual trust and security for Israelis and Palestinians. Further we call on all peace-loving people from around the world to come and join us in a manifestation of just peace.*" (Appeal from the Churches of Jerusalem, 24.03.01).

The working group was convened by the WCC International Relations team, following the recommendation of the WCC Executive Committee resolution adopted on 14 September 2001, "*requesting the WCC General Secretary and staff to ... develop an accompaniment programme that would include international presence based on the experience of the Christian Peacemakers Team.*" The working group included 41 participants from WCC member churches and ecumenical partners in Jerusalem, Sweden, the Netherlands, England, Scotland, Germany, Norway, Denmark, France, Belgium, Switzerland, South Africa, USA and Canada, who had indicated their willingness to contribute to this new programme and were able to participate in the meetings.

The proposed framework is based on extensive discussions with WCC member churches and ecumenical partners inside the Occupied Palestinian Territories, Israel, the Middle East, Europe and North America since the beginning of 2001, including the report of the WCC delegation to Jerusalem end of June 2001, and a focussed consultation period from August 2001 to January 2002 including two feasibility studies during a six-week assessment period starting in November 2001.

WCC announced the official creation of the *Ecumenical Monitoring Programme in Palestine and Israel* (EMPPI) on 20 October, after the WCC Executive Committee, meeting 11-14 September 2001, unanimously called for the WCC to develop an accompaniment programme that would include ecumenical presence and called on member churches to join in acts of non-violent resistance, boycotts of settlement goods and prayer vigils to strengthen the chain of solidarity with the Palestinian people and end the illegal occupation of Palestine as part of a special focus of the *Decade to Overcome Violence: Churches Seeking Reconciliation and Peace (2001-2010)* in the year 2002.

Since then WCC member churches and ecumenical partners have been sharing with the WCC different models and experiences of accompaniment programmes that have been developing

in their respective contexts either as a result of their own assessment, and/or the WCC Jerusalem delegation report, the ecumenical consultation in August, and the WCC Executive Committee recommendations. In addition, the two feasibility studies were sent to all interested churches / ecumenical partners, as well as all Heads of Churches in Jerusalem and local church organisations seeking their comments and advice.

The WCC is grateful for the supportive responses and excellent cooperation from member churches and ecumenical partners and most of all for the helpful comments and drafts it has received. The following proposed framework is the result of this process.

Programme Name : *Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel (EAPPI)*

The WCC Working Group on Accompaniment endorsed the proposal of the WCC steering group to change the name of the programme from EMPPI to EAPPI as all responses and comments sent to the EMPPI indicate that there is a strong interest in including other tasks in this programme in addition to monitoring. After studying all reports and responses as well as being reminded on the immediate needs of the local situation the title "monitoring" was considered too narrow and not indicative of what the churches expressed they needed most.

Individual name: Ecumenical Accompanier (EA)

International Principles:

The EAPPI will be based on principles of International Humanitarian and Human Rights Law, including resolutions of the UN Security Council, General Assembly and Commission on Human Rights. It is a programme developed as a response to Israel's violation of internationally accepted norms and principles of human rights and the rule of law, in particular the IV Geneva Convention Relative to the Protection of Civilian Persons in Time of War of 12 August 1949; the International Covenant on Civil and Political Rights whose Article 1 requires that parties to the Covenant protect the rights of all individuals subject to its jurisdiction, that is individuals under its effective control.

In this respect, the EAPPI follows the official positions of the WCC which endorse:

- a. the analysis, findings, conclusions and recommendations outlined in the report of the Human Rights Inquiry Commission, established by the UN Commission on Human Rights resolution S-5/1 of 19 October 2000, presented to the Commission on Human Rights on 16 March 2001, which inter alia state the following :
 - *An adequate and effective international presence needs to be established to monitor and regularly report on compliance by all parties of human rights and humanitarian law standards in order to ensure full protection of the human rights of the people of the occupied territories. Such an international mechanism should be established immediately and constituted in such a manner as to reflect a sense of urgency about protecting the human rights of the Palestinian people.*
 - *In view of the comprehensive denial of human rights and the continuing pattern of behaviour violative of international law, this Commission recommends to the Commission on Human Rights that it establish a high profile periodic monitoring and reporting*

undertaking to consider the degree to which the recommendations of this (the Human Rights Inquiry Commission) report to the parties are being implemented.

b. the conclusions and recommendations of the High Commissioner for Human Rights (E/CN.4/2001/114, 29 Nov. 2000, VIII:91) which state *that every effort should be made to explore the feasibility of establishing an international monitoring presence.*

c. the Declaration of the Conference of High Contracting Parties to the Fourth Geneva Convention of 5 December 2001, which *inter alia encourage any arrangements and agreements supported by the parties to the conflict on the deployment of independent and impartial observers to monitor, inter alia, breaches of the Fourth Geneva Convention as a protection and confidence building measure, with the aim to ensure effectiveness of humanitarian rules.*

Mission:

- Accompaniment of Palestinians and Israelis in non-violent actions and concerted advocacy efforts to end the occupation.

Scope:

- Monitor and report on violations of human rights and international humanitarian law;
- Offer protection through non-violent presence;
- Supporting acts of non-violent resistance alongside local Christian and Muslim Palestinians and Israeli peace activists; and
- Public policy advocacy

Objectives:

- Expose the violence of the occupation
- End the brutality, humiliation and violence against civilians
- Construct a stronger global advocacy network
- Ensure the respect of Human Rights and International Humanitarian Law
- Influence public opinion in home country and affect foreign policy on Middle East in order to end the occupation and create a viable Palestinian State
- Express solidarity with Palestinian and Israeli peace activists and empower local Palestinian communities/churches
- Be an active witness that an alternative, non-violent struggle for justice and peace is possible to end the illegal occupation of Palestine

Project holder: World Council of Churches

Advisory group: WCC Working Group on Accompaniment

Participating organisations: Churches and ecumenical organisations in working relationship with the WCC, who request to be part of the EAPPI.

Local partners: Churches in Jerusalem

Host organisations: Churches and church-related/ecumenical organisations that are willing and have the ability to partner with EAPPI and host accompaniers. Local NGOs, especially human rights and peace groups, could also be considered as partner hosts, depending on the tasks identified and agreed upon by the WCC and the local hosts. Accompaniers would preferably be based in local communities and churches.

Criteria: To subscribe by the EAPPI mission, scope and objectives as well as agreed guidelines, i.e. follow common recruiting, selection and training module, code of conduct and WCC policies with regards to Israel-Palestine. Each sending church/ecumenical organisation must cover all costs of their respective accompaniers (including travel, lodging, food and logistics) as well as a set amount to the WCC for local and international coordination. Each sending church/organisation who wants to be part of EAPPI has to adopt a common identity under the programme. Each accompanier will be identified as an Ecumenical Accompanier. All participating and/or funding churches/organisations will be identified by EAPPI letterhead as EAPPI members and will be allowed to use the EAPPI logo.

Coordination: The local coordination office will be housed at the re-energised Jerusalem Ecumenical Centre which is currently under discussion with the MECC and Heads of Churches in Jerusalem. The international coordination point will be within the WCC International Relations team in Geneva. WCC will explore working together with already existing international church workers based inside Palestine in setting up EAPPI.

Initially WCC will set up two committees of not more than eight members each, one based locally in Palestine and one based internationally. The local steering committee should be comprised of representatives of church-related organisations and churches with expertise in the field. Each committee will be staffed by the EAPPI coordinator (international) or programme manager (local) and a communication officer and report to the WCC. Locally the Jerusalem Interchurch Committee (JICC) could serve as a reference committee on behalf of the Heads of Churches in Jerusalem.

Projected Scale of the operation: From the initial commitments participants indicated a total of 30 accompaniers to be made available to the EAPPI. The working group members that could not give a concrete commitment but agreed to have further discussions with their church /organisation and inform the WCC by the end of February. (This may affect the final figure in the budget). The programme will have an in-built procedure for growth which will also affect its coordination and budget.

Training:

A common training manual will be prepared by a task force set up by the WCC. This Training Manual for the Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel should be used by all sending churches /organisations. Elements that should be included are historical and political overview of the situation in the Middle East and the Arab-Israeli conflict in particular, geography of the Holy Land, training for non-violence, team work, standards of monitoring and reporting, code of conduct, knowledge of risk factors, basic information on human rights and international humanitarian law including the WCC and church positions on Israel / Palestine. Each sending church /organisation should identify a list of trainers and facilitate the training for EAPPI participants in their respective countries.

Upon arrival each accompanier will attend an on-site orientation and further training course which will include media relations, cultural sensitivity, and dealing with the military and confrontational situations. This will be coordinated by the local EAPPI programme manager. The WCC will set up a local task force should be assigned to develop and implement the training and orientation course.

Other key elements that require common guidelines:

A task force will be assigned to further develop clear guidelines on the following elements: Selection and Recruitment Criteria; Screening process; Code of Conduct; EA Tasks; Decision making; Reporting; Evaluation process; Language requirements; Media relations; Relationship with Israeli government; Safety and support. The task force should draw on the experience and expertise of the very credible organisations doing this kind of work for many years. Churches /organisations with knowledge and expertise on these issues should get in touch with the WCC immediately.

Local Accommodation

Accommodation will be provided through renting houses in villages where accompaniers are placed, the Augusta Victoria Hospital Guest House, the YWCA and YMCA former hotel. EA's should be lodged in the geographical vicinity of the area they would be assigned to. WCC will further explore these possibilities with the local partners and ensure the most suitable and inexpensive option. The local task force will be assigned to make further housing inquiries and arrangements.

Initial Timeline (February – April 2002) :

February – March 2002

WCC: to develop the scope and details of EAPPI, including the following:

- Presentation of draft framework to governing bodies for information and approval
- Set up a task force to receive the drafts from this WG and finalise guidelines for selection, recruitment criteria, reporting forms etc
- Identify local programme manager, sending churches/organisations and host churches/partners
- Develop local coordination point and identify support team
- Develop training manual
- Develop advocacy strategy
- Develop media relations strategy in sending countries and internationally
- Design logo for the EAPPI, make T-Shirts, caps, bands
- Set local and international reference committees
- Meetings with local Heads of Churches and other partners in Jerusalem
- Fundraising

Sending and Receiving churches /organisations

- Working Group participants report back to their sending churches and organisations, this includes the representatives of the Jerusalem Heads of Churches. All comments, as well as concrete pledges and suggestions are to be sent to WCC.

- Identify respective committees, trainers, programme plans, advocacy strategies, fundraising and report back to WCC.
- Announce the EAPPI and 2002 Ecumenical campaign to end the illegal occupation of Palestine in respective churches / countries.
- Identify local communication strategy and list of media contacts and Christian communicators and report back to WCC.
- Complete list of interested host churches and partners and report back to WCC.

April 2002

- WCC finalises local coordination aspects and programme plans for EA's including clear geographic areas.
- Sending churches start selection, recruitment and training of first set of EA's to be dispatched in May with the understanding that the local programme manager or coordinator has been appointed.

Budget

Host churches or agencies should cover the costs of each EA. Each EA will cost the sending church 20,000 USD per year including project management costs which includes international and local coordination, staff costs, advocacy and communication structures. This is assuming there are no block grants available for EA coordination. Depending on available funds for coordination the costs for each EA will be reduced.

Expected costs of EA's (not including coordination and support costs)

Half board and lodgings:	250.00 USD /month
Meals/misc.:	400.00 USD /month
Phone card:	40.00 USD /month
Local transport:	100.00 USD /month
Round trip ticket to Jordan/Tel Aviv:	1000.00 USD
Visa Renewal and return trip into Amman for one EA:	220.00 USD (incl. four trips)

Total cost for an EA one year: 10,700.00 USD

Churches committing themselves to short term EA's will have to include additional ticket costs to the yearly budget. A minimum of three to four months stay is recommended. A different budget cost will be developed for short term, solidarity visits.

Coordination costs

1. Local Coordination Office:

Full time Local coordinator:	30,000.00 USD
Full time Communicator:	25,000.00 USD (initially shared with MECC for Jerusalem Ecumenical Center)
Full time Administrative Assistant:	15,000.00 USD (initially shared with MECC for Jerusalem Ecumenical Center)

Situasjonen i Midtøsten – Kirkens Nødhjelps posisjon og engasjement.

Bakgrunn

Kirkens Nødhjelp har besluttet å styrke sitt Midtøsten-engasjement ved å gi mer støtte til eksisterende og nye partnere, og øke engasjementet innenfor holdningsskapende arbeid og politisk beslutningspåvirkning. Bakgrunnen for dette er de utfordringer vi har fått fra våre partnere i regionen og fra norske oppdragsgivere. Samtidig ser vi at Kirkens Nødhjelps nye globale fokus på menneskerettigheter og arbeid mot vold gjennom fredsbygging og forsoningsarbeid gir særlige forpliktelser i forhold til arbeidet i Midtøsten.

Kirkens Nødhjelp startet sitt engasjement i Midtøsten på femtitallet med hjelpearbeid overfor palestinske flyktninger. Gjennom årene har vi støttet partnere i Egypt, Syria, Libanon, Irak, Jordan, Israel, Vestbredden og Gaza både ved akutte katastrofer og gjennom langsiktig bistand. Med unntak av Egypt og Irak har dette stort sett vært rettet mot palestinske flyktninger - både kristne og muslimer. Selv om arbeidet har pågått lenge, og omfattet flere partnere i disse landene, har det fram til midten av nittitallet vært av begrenset omfang fordi det har vært vanskelig å tilpasse dette til organisasjonens sterke fattigdomsprofil. I Irak har Kirkens Nødhjelp hatt en større innsats innen nødhjelp og rehabilitering, særlig knyttet opp til vannprosjekter. Dette har gitt oss en viktig rolle og posisjon som vi ønsker å videreutvikle.

Utfordringene i Midtøsten

På Vestbredden og i Gaza har situasjonen endret seg dramatisk etter at den andre Intifadaen begynte i september 2000. Det siste halve året har volden økt betraktelig, og forholdene for palestinerne er forverret på de fleste områder. Den allerede svake økonomien er i krise, og sosial nød og fattigdom vokser. Bare en sterk internasjonal aksjon ser ut til å kunne forhindre at det bryter ut full krig.

Irak har på sin side opplevd sterke internasjonale aksjoner etter at landet invaderte Kuwait, men verken krigshandlinger eller økonomiske sanksjoner har foreløpig truet Saddam Husseins regime eller styrket opposisjonen. Sanksjonene har imidlertid hatt en svært ødeleggende effekt for sivilbefolkningen i landet. Helse- og utdanningssituasjonen er dramatisk forverret, og det store flertallet av befolkningen lever i stor fattigdom. Isolasjonspolitikken og opplevelsen av ydmykelse har også skapt antivestlige holdninger i det irakiske folk.. Forholdet mellom Irak og verdenssamfunnet har forverret seg i kjølvannet av de amerikanske reaksjonene etter 11. september, og situasjonen er nå meget labil.

Regionen preges sterkt av disse to konfliktene. Samtidig som Kirkens Nødhjelp vil prioritere arbeidet i de palestinske områdene og i Irak, vil vi også se problemene i en regional sammenheng. Det vil også være aktuelt å følge opp noen utfordringer i andre land i regionen, særlig Egypt.

Verdigrunnlag

Under visjonen "Sammen for en rettferdig verden" arbeider Kirkens Nødhjelp for å fremme menneskers grunnleggende rettigheter for fattige, nødlidende og undertrykte. Basis for arbeidet er troen på at alle mennesker er skapt i Guds bilde, med lik verdi og de samme grunnleggende rettigheter og plikter. Vårt diakonale oppdrag lar seg derfor forstå gjennom en rettighetstilnærming til oppgavene vi står overfor.

Vår kristne forankring tilsier også et særlig fokus på de religiøse ressursene i Midtøsten. Fra å være en kilde til konflikt, vil vi styrke tiltak som bidrar til at de tre Abrahamittiske religionene kan bli et redskap for fred i regionen.

At Kirkens Nødhjelp har en rettighetstilnærming for sin virksomhet, betyr at vi vil legge internasjonal humanitær rett og menneskerettighetskonvensjoner til grunn for vår strategiske tenkning. Andre vedtak fattet i FNs sentrale organer må sees i forlengelsen av disse, og er viktige rettesnorer for en fredelig politisk utvikling i konfliktområder.

Konkrete engasjement i fredsprosesser er en del av arbeidet for å fremme utvikling og rettferdighet, og skjer ikke på bekostning av undertrykte folks legitime krav om rettferdighet. Vi vil derfor arbeide mot all form for undertrykkelse og vold mot sivile, enten overgrepene skjer ved militære midler eller terrorisme. Særlig grupper som aktivt søker ikkevoldelige løsninger trenger støtte i dagens voldelige situasjon.

Norske holdninger til Midtøstenkonflikten

Det norske kirkelandskapet har tradisjonelt vært preget av en sterk politisk støtte til Israel, delvis begrunnet utfra tolkninger av bibeltekster om land og folk. Kirkens Nødhjelp har aldri forstått det israelske folkets rettigheter som vesensforskjellig fra andre folks rettigheter når det gjelder land, vann, sikkerhet, økonomisk velstand eller tilgang på sosiale tjenester. Vårt arbeid i regionen bekrefter dette.

Tradisjonelt har det toneangivende politiske miljø i Norge og resten av Europa favorisert Israel, i hvert fall fram til den første Intifadaen på slutten av åttitallet. Bildet har endret seg i løpet av de siste ti årene, med en økende forståelse for palestinerne krav. Osloavtalen har vært en av årsakene til dette. Norges rolle som tilrettelegger av Osloprosessen var viktig. Skal denne rollen føres videre er det viktig at ikke partene blir oppfattet som likeverdige i forhold til ressurser og hvilket ansvar de har i konflikten. Kirkens Nødhjelp mener at norske myndigheter tydelig må erkjenne at palestinerne representerer den svake part. Dersom dette overses, tilsløres også undertrykkelsen av palestinerne.

Samarbeid i Norge

Kirkens Nødhjelp har sammen med Mellomkirkelig Råd, Norges Kristne Råd, Metodistkirken, Stiftelsen Kirkens Bymisjon og Delta Internasjonalt KFUK/KFUM samarbeidet med norske myndigheter for å sikre palestinsk eiendom i Jerusalem. Partene har etablert Stiftelsen Oljeberget for å sikre internasjonalt og økumenisk nærvær på Det Lutherske Verdensforbunds eiendom på Oljeberget, sikre videre utvikling av ressursene på området, og fortsatt drift av Augusta Victoria-sykehuset.

Et annet viktig kirkelig samarbeid var jubileumsgaven 2000 til den lutherske kirkens skole i Betlehem, Dar Al Kalima. For Kirkens Nødhjelp er det viktig å utvikle disse og lignende samarbeidsprosjekter videre. Det vil også være aktuelt å videreutvikle samarbeid med andre norske organisasjoner innenfor utviklingsoppgaver og politisk beslutningspåvirkning.

Internasjonalt samarbeid

Kirkens Nødhjelp har samarbeidet med Kirkerådet i Midtøsten (MECC), Kirkenes Verdensråd (KV) og Det Lutherske Verdensforbund (LVF) i vårt Midtøstenengasjement. Dette vil bli styrket bl.a. gjennom deltakelse i KV's "Accompanimentprogram". Videre vil Kirkens

Nødhjelp arbeide sammen med våre europeiske søsterorganisasjoner i APRODEV, og videreutvikle samarbeidet vi har med den fellesreligiøse organisasjonen Verdenskonferansen for religion og fred (WCRP).

Framtidig strategi

Kirkens Nødhjelp vil utvikle en strategi for vårt arbeid i regionen, der målet er å fremme fred, sikkerhet, og sosial og økonomisk rettferdighet.

Det kirkelige fundamentet for Kirkens Nødhjelps engasjement innebærer at vi vil ha en kritisk og uavhengig posisjon i forhold til vårt eget og andre lands myndigheter. Det er ikke vår oppgave å forsvare norsk politikk eller historie i regionen, men vi ser også betydningen av å samarbeide når det er til det beste for de menneskene vi ønsker å tjene. I trygghet på egen rolle og egne posisjoner innenfor det sivile samfunn ser vi klare gevinster ved samarbeid med norske myndigheter.

Kirkens Nødhjelp vil gjennom våre partnere arbeide på tre måter: Redde og beskytte liv (nødhjelp), utvikle bærekraftige levekår (langsiktig bistand) og påvirke holdninger og beslutninger ("advocacy"). Vi har et særlig ansvar for å fremme de fattiges sak og levekår. Fra vårt arbeid i andre deler av verden har vi erfart at kombinasjonen av disse tre arbeidsmåter, gir de beste resultater. Vi ønsker derfor å styrke vår innsats i Midtøsten både ved å øke vårt hjelpearbeid og langsiktige bistand og gjennom politisk beslutningspåvirkning.

I de senere år har Kirkens Nødhjelp fått erfaring og kompetanse innenfor tverreligiøst fredsarbeid andre steder i verden. Tilsvarende erfaringer er gjort i Midtøsten hos flere av våre partnere. Det vil derfor være naturlig å styrke vår innsats i regionen på dette området, ikke minst innenfor arbeid på grasrota. I valg av partnere ønsker vi i den forbindelse å knytte forbindelser og samarbeid med fredsgrupper fra ulike religioner.

En viktig forutsetning for gode og varige fredsløsninger i Midtøsten er at alle innbyggernes grunnleggende rettigheter ivaretas. Oppreisning og rettferdighet for palestinske flyktninger i hele regionen må sikres gjennom opprettelsen av en palestinsk stat, samtidig som det israelske folket oppnår trygghet og sikkerhet innenfor de grensene som er fastsatt av FN.

Den humanitære situasjonen i Irak krever en annen internasjonal tilnærming enn det som er skapt gjennom sanksjonspolitikken. Kirkens Nødhjelp mener hensynet til sivilbefolkningen og dets lidelser må prioriteres framfor politiske hensyn.

Mellomkirkelig råd for Den norske kirke og konflikten i Midtøsten

Uttalelse fra rådets møte 5-6 mai 2002

De siste ukers dramatiske opptrapping av konflikten mellom Israel og de palestinske selvstyremyndighetene utfordrer Mellomkirkelig råds engasjement for en rettferdig fred i regionen.

Det er etter Mellomkirkelig råds oppfatning svært kritikkverdig at Israel ikke følger opp vedtakene i FNs Sikkerhetsråd om øyeblikkelig tilbaketrekking fra okkuperte områder. Det er beklagelig at Israel avviser samarbeid med FN på viktige områder. Det har blant annet rammet kommisjonen som skulle undersøke om det i Jenin har skjedd brudd på internasjonal, humanitær rett. Fordi vi forventer at Israel holder seg til Geneve-konvensjonene om å avstå fra kollektive avstraffelser, beskytte sivile i krigssituasjoner, og respektere helsepersonells virksomhet, hadde en slik undersøkelse vært viktig. Det er også alvorlig at forslaget om en internasjonal fredsstyrke er blitt avvist.

Mellomkirkelig råd holder fast ved at det israelske folk må få leve trygt innenfor grenser anerkjent av det internasjonale samfunn. De palestinske lederne må ta klart og entydig avstand fra selvmordsbombere og andre aksjoner som terroriserer den israelske sivilbefolkningen. Enhver slik aksjon skaper frykt og bidrar til at voldens spiral skrur videre opp.

Det palestinske folk må få sin egen stat med anerkjente grenser slik at også de også kan leve i trygghet. For begge folk er trygghet innenfor anerkjente grenser en forutsetning for et likeverdig forhold hvor begge kan yte sitt bidrag til fred og forsoning.

Mellomkirkelig råd vil fortsette sitt engasjement mot alle former for antisemittisme. I Europa og i vårt eget land opplever vi i dag skremmende angrep på synagoger, jødiske institusjoner og enkeltpersoner. Dette kan aldri tolereres og må bekjempes med holdningsskapende arbeid og rettslig forfølgelse.

Mellom troende i Norge er det behov for en ny samtale om Midtøsten og Israel. Samtalen må dreie seg både om teologi og politikk. Den må ha som mål å gi hjelp til å forme ansvarlige meninger i en opphetet situasjon. Vi utfordrer Norges kristne råd (NKR) og Samarbeidsrådet for tro og livssyn til å initiere slike samtaler.

Det israelske og det palestinske folk har gjennomlevd en lang periode med vold og terror. Dette preger forholdet dem i mellom, men også hver enkelt av dem som nå må bygge freden. Trofast samarbeid mellom organisasjoner, menigheter og enkeltpersoner er viktig når det skal skapes tillit og tro på fredelig sameksistens. Sammen med jødiske, muslimske og kristne troende ønsker Den norske kirke å fremme tiltak som bidrar til samtale, fred og forsoning mellom israelere og palestinere. Dette handler om kontakter mellom kirker og menigheter, slik Borg bispedømme, Grefsen menighet i Oslo og Etne menighet i Sunnhordland allerede har etablert. Dessuten om et bredt kirkelig engasjement overfor ansvarlige myndigheter.

